

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ,
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕРЖАВНИХ
ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ

Європейська інтеграція України

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЗБІРНИК

Чернігів
2007

Європейська інтеграція України : Навч.-метод. зб. / Черніг. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, органів місц. самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; Уклад.: С. В. Бутко, А. В. Подкур. — Чернігів : ЦППК, 2007. — 64 с.

Рекомендовано до видання навчально-методичною радою Чернігівського Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, протокол № 2 від 23 квітня 2007 р.

Укладачі *Бутко С. В.*, начальник навчально-методичного відділу Центру;

Подкур А. В., головний спеціаліст управління з питань внутрішньої політики Чернігівської обласної державної адміністрації.

Рецензент: *Молочко В. К.*, доцент Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, кандидат історичних наук

Навчально-методичний збірник підготовлений для державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, які навчаються за професійною програмою підвищення кваліфікації кадрів, Навчально-методичні матеріали призначені для самопідготовки слухачів.

ЗМІСТ

№	ТЕМИ
1.	Карта «Країни-члени ЄС та розширення ЄС»
2.	Що таке Європейський Союз?
⇒	А) Країни-члени Європейського Союзу
⇒	Б) Етапи європейської інтеграції
⇒	В) Що таке євро?
⇒	Г) Історія створення ЄС
⇒	Ґ) Європейський Союз в Інтернеті
⇒	Д) Організаційна структура Європейського Союзу
3.	Україна і ЄС
⇒	А) Європейський вибір України
⇒	Б) Історичний шлях співробітництва України і ЄС
⇒	В) Основні напрями інтеграційного процесу
⇒	Г) Стратегія ЄС щодо України
⇒	Ґ) Підтримка процесу економічних перетворень в Україні
⇒	Д) Розв'язання спільних проблем у Європі
	Додатки
1.	Указ Президента України «Про Воєнну доктрину України» (Із змінами, внесеними згідно з Указами Президента N 800/2004 (800/2004) від 15.07.2004 N 702/2005 від 21.04.2005)
2.	План дій Україна-Європейський Союз

Що таке Європейський Союз?

Ідея створення ЄС виникла з існуючої економічної та політичної ситуації в Європі, що була результатом двох світових воєн та економічного занепаду. Кілька держав Західної Європи шукали способів на забезпечення тривалого миру в Європі: Німеччина, Франція, Нідерланди, Бельгія, Люксембург та Італія. Саме тоді виникло Європейське об'єднання вугілля і сталі — перший крок на шляху до інтеграції, а через 6 років виникло Європейське економічне товариство та Європейське товариство з атомної енергетики.

Процес поглиблення інтеграції Європи увінчався в 1992 році підписанням Маастрихтського Договору — документа, який створив нову організаційну форму для європейської інтеграції — Європейський Союз, що об'єднує 15 країн.

Головним завданням ЄС є організація стосунків між країнами-членами та між народами Європи.

Завдання, описані у трактатах, визначають досягнення чотирьох свобод: вільного руху капіталу, осіб, товарів та послуг, а також встановлення та реалізація спільної політики. Це означає передання суверенності держав-членів європейським інституціям.

Після конференції в Маастрихті (1991 р.) так званий Маастрихтський договір визначив завдання ЄС, найважливіші з яких це:

1. Підтримка економічного та суспільного розвитку (наприклад, встановлення єдиного спільного внутрішнього ринку у 1993 році, запровадження спільної валюти євро в 1999 р.)

2. Забезпечення єдиної тотожності ЄС на міжнародній арені (шляхом реалізації програм гуманітарної допомоги, спільної закордонної політики, спільних дій під час міжнародних криз, спільної позиції щодо міжнародних організацій)

3. Створення вільного простору, безпеки та справедливості (шляхом створення внутрішнього ринку та свободи пересування на території ЄС, спільна оборонна політика, Європол)

4. Впровадження європейського громадянства (котре лише доповнюватиме громадянство власної держави шляхом введення нових політичних та суспільних прав для громадян Європи)

5. Збереження та створення європейського правового доробку «*acquis communautaire*» (європейські інституції та договори про створення).

Для реалізації тих завдань ЄС проводить спільну політику (у сфері сільського господарства, рибальства, транспорту, торгівлі, регіональної політики, політики конкуренції, енергетики, митного союзу) та спільних дій та програм (у сфері наукових досліджень, телекомунікації, координації економічної політики країн-членів, що забезпечує господарську та суспільну цілісність).

Основні досягнення ЄС — забезпечення країнам-членам тривалого миру після століть збройних конфліктів, а також можливість досягнення визначеної мети на шляху до демократичної згоди при збереженні, а не знищенні тотожності різних народів та культур.

А) Країни-члени Європейського Союзу

Бельгія (1957)
Франція (1957)
Голландія (1957)
Люксембург (1957)
Німеччина (1957)
Італія (1957)
Данія (1973)
Ірландія (1973)
Велика Британія (1973)
Греція (1981)
Іспанія (1986)
Португалія (1986)
Австрія (1995)
Фінляндія (1995)
Швеція (1995)

Країни, які в 1998 році розпочали переговори у справі приєднання до Європейського Союзу (перша «хвиля» країн-кандидатів на вступ):

Естонія
Кіпр
Польща
Словенія
Угорщина
Чехія

Країни, які в 2000 році розпочали переговори у справі приєднання до Європейського Союзу (друга «хвиля» країн-кандидатів на вступ):

Болгарія
Латвія
Литва
Мальта
Румунія
Словаччина

Б) Етапи європейської інтеграції

На шляху до повної економічної інтеграції розрізняють такі етапи:

1. Зона вільної торгівлі (відсутність мита всередині групи).
2. Митний союз (відсутність мита всередині групи, спільний митний тариф).
3. Спільний ринок (відсутність мита всередині групи, спільний митний тариф, вільний рух капіталу, послуг, населення).
4. Економічний союз (відсутність мита всередині групи, спільний митний тариф, вільний рух капіталу, послуг, населення, гармонізація господарської політики).

5. Повна інтеграція — економічний та валютний союз (відсутність мита всередині групи, спільний митний тариф, вільний рух капіталу, послуг, населення, спільна валюта, єдина грошова політика).

1. Зона вільної торгівлі (free trade area). Передбачає скасування мита та інших обмежень в торговельних оборотах між країнами-членами. Бар'єри в торгівлі скасовуються на всі або ж вибрані товарні групи. Найчастіше метою існуючих нині зон вільної торгівлі є знищення бар'єрів в обороті промисловими товарами. Держави, що належать до зони вільної торгівлі, не встановлюють спільного внутрішнього тарифу, зберігають власні тарифи стосовно до третіх країн.

2. Митний союз (customs union). Передбачає скасування усіх обмежень у торгових оборотах між країнами, що належать до нього, та встановлення спільного зовнішнього митного тарифу.

3. Спільний ринок (common market). Держави, що беруть участь у цьому етапі інтеграції, гарантують не лише вільний рух товарів, але й факторів виробництва: капітал, робочої сили та послуг. Зазвичай держави, що належать до спільного ринку, встановлюють спільну політику, наприклад, щодо принципів вільної конкуренції, податків.

4. Економічний союз (economic union). Крім заходів попереднього етапу інтеграції, учасники союзу погоджуються на гармонізацію національної економічної політики.

5. Повна економічна інтеграція (total economic integration). Означає об'єднання галузей економіки усіх країн в єдиний спільний господарський організм, який є предметом економічної політики спільного центрального органу влади стосовно до економіки, а роль національних органів влади на території країн підлягає послабленню. Повна економічна інтеграція несе за собою деяку інтеграцію в галузях, не пов'язаних з економікою, особливо у сфері закордонної політики, політики оборони чи правосуддя.

Деякі етапи інтеграційного процесу поєднано (наприклад, створення зони вільної торгівлі та митний союз), інші — розширено (наприклад, економічний союз розширено валютним союзом). Не можна говорити про повну інтеграцію економіки держав без спільної валюти чи хоча б фіксованих курсів валют.

Так само впровадження європейської валюти та запровадження єдиної грошової політики не може закінчитися успіхом без економічної співпраці, без ліквідації бар'єрів у вільному русі товарів, населення, послуг та капіталу, чи у випадку, коли усі держави не досягнуть подібного рівня економічного розвитку.

Загалом, Європа прямує до економічної інтеграції, поєднаної принаймні з частковою політичною інтеграцією (у сфері закордонної політики, безпеки та оборони, а також у галузі внутрішніх справ та правосуддя).

В) Що таке євро?

Євро — це нова спільна валюта держав Європейського валютного союзу (European Monetary Union — EMU), яка стала повноправним платіжним засобом у момент створення ЄВС, тобто 01.01.1999. Євро було введено замість ECU у

відношенні 1:1. Символ євро — грецька літера епсилон, перекреслена двома паралельними лініями. 1 євро складається зі 100 євроцентів, символом євро за стандартом ISO є EUR.

Монети

Монети євро мають спільний «фасад», натомість на зворотному боці знаходяться національні символи країн, де вони були випущені. Проте це не означає, що обіг «національних» монет обмежено лише до території однієї держави, їх можна використовувати у всіх країнах ЄВС.

Банкноти

Банкноти, на відміну від монет, не мають жодних національних ознак. Графічними мотивами банкнот є елементи архітектури у формі вікон та мостів, що символізують відкритість, бажання до співпраці та порозуміння між державами.

До Європейського валютного союзу належать 12 держав ЄС: Австрія, Бельгія, Греція, Ірландія, Іспанія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Португалія, Фінляндія та Франція. Кожна держава ЄС має право належати до ЄВС, якщо виконує певні умови — так звані критерії конвергенції, що стосуються інфляції, стану державних фінансів та стабільності національного курсу. Тобто, ставши членом ЄС, країна отримує перспективу участі в зоні євро на умовах, обов'язкових для усіх держав.

Ці критерії:

- Інфляція не може перевищувати рівень, існуючий у трьох державах-членах з найстабільнішими цінами, більш, ніж на 1,5 відсоткових пункти.
- Розміри бюджетного дефіциту мають становити не більше, як 3 % ВВП країни.
- Коливання обмінних курсів національних валют (при відсутності їх девальвації в попередні 2 роки) має бути в межах, встановлених для європейської валютної системи (від -2,25 % до + 2,25 %).
- Норма довгострокового прибутку не повинна перевищувати 2 % від середньої норми прибутку трьох членів ЄС, які мають найнижчу норму прибутку.
- Національний борг не повинен перевищувати 60 % ВВП.
- Найголовнішою рисою ЄВС є присутність єдиної валюти, тобто існування так званої «зони євро».

Економічні причини відіграють велику роль у створенні зони євро. Це пов'язано з тим фактом, що країни ЄС від 1993 року належать до єдиного спільного ринку з вільним рухом товарів, послуг, капіталу та робочої сили. Фактично, це ринок без внутрішніх кордонів.

Процес скасування обмежень у торгівлі між країнами-членами ринку тривав кілька десятків років. Після його закінчення виявилось, що для розвитку торгівлі необхідно також ввести єдину грошову одиницю в заміну національних валют цих держав. Наявність єдиної грошової одиниці зближить ЄС до ринку її головних міжнародних конкурентів, таких як США та Японія. Члени союзу не зазнають витрат на торговельні трансакції, пов'язані з обміном однієї валюти на іншу.

Виключення національних валют означає припинення існування проблем зміни курсів, і в результаті, валютного ризику. Це створить можливість значного скорочення коштів діяльності підприємств (за результатами оцінки Європейської

комісії можливим є зниження коштів введення єдиної грошової одиниці на близько 40 млрд USD/рік, що відповідає 0,5 % ВВП ЄС у цілому).

Із запровадженням євро пов'язані також надії на істотне зростання конкуренції на території «Євроленду». Конкуренція повинна спричинити зростання ефективності підприємств, що діють у зоні. Результатом може бути краще пристосування їх оферти до потреб споживачів. Інтересам споживачів служитиме прозорість цін, що виникне завдяки обчисленню цін у тій самій валюті в усіх країнах-членах. Будуть створені кращі умови для раціонального вибору представлених товарів та послуг на території «Євроленду».

Єдиним суб'єктом, що має повноваження до емісії євро є Центральний банк Валютного союзу — Європейська система центральних банків (ЄСЦБ), що була створена на зразок Центрального банку Німеччини (Bundesbank). Причиною такого рішення був факт, що Бундесбанк має міжнародне визнання за ведення ефективної антиінфляційної політики. Істотним було також те, що функціонує він у державі з федеральною структурою, а Євроленд має подібну структуру.

Процес введення євро поділили на три етапи:

I етап: 1 січня 1999 р.

Євро замінило європейську валютну одиницю екю. Фінансові ринки розпочали ведення операцій в євро. Європейський центральний банк (створений раніше) разом з Європейською системою центральних банків (національні банки країн зони євро) замінив Європейський валютний інститут. ЄСЦБ розробляє грошову політику для всіх держав-членів ЄВС. Вищестоящою метою цієї політики є утримання стабільності цін. ЄСЦБ має виключне право на емісію євро.

II етап: 1 січня 1999 р. — 31 грудня 2001 р.

Перехідний період, подвійний обіг валют.

Євро використовувалося в безготівковому розрахунку. Національні валюти знаходилися в обігу, проте не були самостійними платіжними одиницями; перераховувалися на євро.

III етап: 1 січня 2002 р. — 1 липня 2002 р.

З 1 січня автоматично, при застосуванні курсів перерахування валют, усі належні суми та зобов'язання, виражені в національних валютах Євроленду, були перераховані в євро. Євро стало легальним платіжним засобом на території Євроленду.

До 2002 року євро функціонувало винятково в безготівковому обізі. Після цієї дати євро з'явилося в готівковому обізі. В Україні євро з'явилося у готівковому обізі в банках та пунктах обміну валют 01.01.2002.

Поява євро є значною подією, особливо для тих підприємців, для яких міжнародна торгівля та міжнародні фінансові операції відіграють істотну роль. Завдяки введенню нової валюти зменшуються витрати на трансакції, пов'язані з операціями, що проводяться для зниження валютного ризику. Можливість використання євро замість 12 національних валют дозволяє значно знизити витрати на купівлю та продаж валют.

Введення єдиного банківського рахунку замість банківських рахунків у національних валютах Валютного Союзу зменшує витрати на ведення рахунків та істотно спрощує управління готівкою у фірмах. Євро стає для підприємців валютою

контрактів та платежів, у якій беруть кредити та випускають цінні папери. Більша прозорість цін означає легший вибір закордонних постачальників та клієнтів. Підприємства можуть також розраховувати на ширшу та вигіднішу оферту банківських послуг.

Введення євро вважається безпрецедентною подією не лише в історії Європи, але й усього світу. Безпосередню участь у ній беруть більше десятка держав Західної Європи, які разом являють собою велетенський господарський потенціал. З огляду на їх велику роль у міжнародній торгівлі та фінансах, успіх усієї ініціативи, пов'язаної із введенням нової грошової одиниці, лежить в інтересах усіх країн світу. Можна очікувати, що буде докладено усіх зусиль з метою забезпечення стабільності нового союзу та його гармонійного функціонування.

Г) Історія створення ЄС

Європейський Союз став кульмінацією інтеграційних процесів, що протягом півстоліття відбувались у Європі.

Історія інтеграції Європи у післявоєнний період нараховує вже понад п'ятдесят років. Біля її підніжжя лежать, передусім, політичні причини: відмова від застосування насилля в міжнародних відносинах та потреба співпраці держав у відбудові Європи з воєнних руїн. Ідея про створення «Сполучених Штатів Європи» вперше була висловлена тодішнім прем'єром Великої Британії Вінстоном Черчиллом у Цюриху навесні 1956 року.

У той же час, з'явилися інші концепції налагодження співпраці між європейськими державами. Ці ідеї висловлювало чимало видатних політиків, яких часто називають «Батьками Європи». Серед них: французький міністр закордонних справ Роберт Шуман, канцлер ФРН Конрад Аденауер та Жан Монне — комісар французького плану відбудови та модернізації. Його часто не без причини називали «сірим кардиналом Європи».

День 5 травня 1949 року увійшов в історію, як день створення Ради Європи (Council of Europe) — першої європейської міжурядової організації співробітництва, засновниками якої були Бельгія, Велика Британія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Франція та країни Скандинавії. Метою Ради Європи стало зміцнення та розвиток демократії, захист прав людини, справедливе вирішення суспільних проблем та підтримка європейської свідомості. 9 листопада 1995 року Україну прийняли до Ради Європи, а загалом, сьогодні ця організація нараховує 45 членів.

П'ятдесят років тому в квітні 1951 року в Парижі заснували Європейське об'єднання вугілля і сталі. До організації увійшло 6 держав: Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Франція. Ця подія стала вирішальним пунктом в історії Європи: був зроблений великий крок до інтеграції на французько-німецькому фундаменті.

Успіх ЄОВіС привів до підписання Римських договорів у 1957 році та заснування Європейського економічного товариства (ЄЕТ), всередині якого ліквідували усі бар'єри в торгівлі та наданні послуг. Засновано також Європейське товариство з атомної енергетики (Євратом) та проведено дослідження у сфері ядерної енергетики з метою її застосування в мирних цілях. ЄЕТ, яке часто називали Спільним ринком, з часом перетворилося в Європейське товариство.

У 1986 році було вже 12 країн-членів (в 1973 році приєдналася Велика Британія, Данія, Ірландія, в 1981 році — Греція, в 1986 — Іспанія та Португалія), і

був уперше піднятий відомий у всьому світі голубий прапор з дванадцятьма зірками, що став офіційним символом Товариства. У 1995 році до Товариства приєдналися Австрія, Фінляндія та Швеція. У 1992 році держави підписали Маастрихтський договір і вирішили прийняти нову назву «Європейський Союз». Головне завдання Союзу — підтримка миру та добробуту серед усіх громадян Союзу.

Ліквідація торгових бар'єрів між країнами-членами зробило можливим вільний рух товарів у Союзі. На практиці це означає, що кожна держава має право переміщувати продукцію, послуги та капітал з однієї країни-члена до іншої без будь-яких обмежень. У такий спосіб зміцнилися політичні, економічні та культурні зв'язки всередині Європейського Союзу.

<i>Дата</i>	<i>Подія</i>
19.09.1946	Вінстон Черчілл представляє в Цюриху програму створення Об'єднаних Штатів Європи
1.01.1948	Заснування Митного союзу Бенілюксу (Бельгія, Нідерланди, Люксембург)
5.05.1949	Заснування Ради Європи (Лондон)
4.11.1950	Рада Європи ухвалює конвенцію про охорону прав людини. Створення Європейської комісії з прав людини та Європейського суду з прав людини
18.04.1951	Паризький договір про заснування Європейського об'єднання вугілля і сталі (Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Франція — країни «шістки») (ЄОВіС)
27.05.1952	У Парижі країни «шістки» підписують договір про створення Європейського оборонного союзу (European Defence Community, EDC). Пізніше французький парламент відмовився від участі в договорі про Європейський оборонний союз
23.10.1954	Створення Західноєвропейського Союзу
25.03.1957	«Шістка» (Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Франція) підписує в Римі договори про створення Європейського економічного товариства та Європейського товариства з атомної енергетики (Євратом). Так звані Римські договори набули чинності 1 січня 1958 року
1965	У Брюсселі підписано договір про об'єднання виконавчих структур трьох товариств (Європейського об'єднання вугілля і сталі, Європейського економічного товариства, Європейського товариства з атомної енергетики), який набув чинності 1 липня 1967 року
1.07.1968	Набув чинності договір про митний союз. На 18 місяців раніше запланованого Римськими договорами строку скасовано рештки митних зборів на торгівлю товарами всередині товариства. Замість застосовуваних раніше національних митних зборів введено спільний митний тариф для торгівлі з іншими країнами світу
1970	Представлення плану Валютного та економічного союзу (план Вернера)
1970—73	Данія, Ірландія, Норвегія та Велика Британія підписують

	договір про вступ до Європейських товариств
1975	Пропозиція перетворення Валютного та економічного союзу на ЄС (доповідь Тіндеманса)
13.03.1979	Почала діяти Європейська валютна система
7—10.06.1979	Відбулися перші прямі вибори до Європейського парламенту (410 місць)
19.06.1983	У Штуттґарті (Німеччина) відбулося засідання Європейської Ради, на якому глави держав та урядів і міністри закордонних справ підписали урочисту (формальну) декларацію Європейського Союзу
1.02.1985	Виключення з зони інтеграції Гренландії (що забороняли Римські договори)
14.06.1985	Бельгія, Люксембург, Нідерланди Німеччина та Франція підписують у Шенгені (Люксембург) угоду про скасування прикордонного контролю між цими країнами (пізніше приєдналися Іспанія, Португалія, Греція та Італія)
9.05.1986	Уперше піднято європейський прапор
1.07.1987	Введення в дію Єдиного європейського акту
25.06.1988	Перші контакти з країнами Центральної та Східної Європи
26—27.07.1989	Європейська Рада ухвалює реалізацію Валютного та економічного союзу
3.10.1990	День об'єднання Німеччини. НДР припинила своє існування як суверенна держава, на її місці утворено кілька нових земель Федеративної Республіки Німеччини
16.12.1991	Підписано «європейські угоди» (European agreements) з Польщею, Угорщиною та Чехо-Словаччиною
7.02.1992	На засіданні Європейської Ради в Маастрихті (Нідерланди) було підписано Договір про Європейський Союз
2.05.1992	Запровадження європейського економічного простору
1.02.1993	Початок ведення переговорів в Австрію, Фінляндію та Швецію
1.01.1995	Приєднання Австрії, Фінляндії та Швеції до ЄС
16.07.1997	Європейська комісія представляє «Порядок денний — 2000: за сильнішу і ширшу Європу» (Agenda 2000 — for a Stronger and Wider Europe), в якому, зокрема, окреслено можливості подання заявок на вступ до ЄС для 10 центральноєвропейських країн
2.10.1997	Міністри закордонних справ країн-членів Європейського Союзу підписують Амстердамський договір (Treaty of Amsterdam)
22—23.03.1999	У Берліні проходить спеціальне засідання Європейської Ради, на якому досягнуто принципової згоди щодо порядку денного — 2000, ухвалено дві офіційні заяви щодо ситуації в Косові, прийнято інші декларації стосовно досягнення миру на Середньому Сході та процесів розширення ЄС, укладання угод про торгівлю та співробітництво з країнами Південної Африки
07—11.2000	Ніццький договір про внутрішню реформу ЄС
07.06.2001	Референдум в Ірландії відхиляє Ніццький договір
01.01.2002	До обігу вводять банкноти та монети євро

04.07.2002	Саміт Україна — ЄС у Копенгагені (Данія)
19.11.2002	Наступний референдум в Ірландії схвалив Ніццький договір
01.05.2004	Найбільше за всю історію розширення Європейського Союзу. Приєднання Естонії, Кіпру, Латвії, Литви, Мальти, Польщі, Словаччини, Словенії, Угорщини та Чеської Республіки до ЄС

Г) Європейський Союз в Інтернеті

Все про Європейський Союз на урядовому порталі:

http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=741034&cat_id=31455

Деякі з найважливіших веб-сторінок мовами держав ЄС:

- <http://www.europa.eu.int/> — Офіційний портал Європейського Союзу
- <http://www.coe.int/> — Рада Європи
- <http://www.europarl.eu.int/> — Європейський парламент
- <http://www.osce.org/> — Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)
- <http://www.curia.eu.int/> — Європейський суд
- <http://www.cor.eu.int/> — Комітет Регіонів
- <http://www.ecb.int/> — Європейський центральний банк
- <http://www.europol.eu.int/> — Європол (транснаціональне правоохоронне відомство держав ЄС)

Деякі україномовні ресурси про Європейський Союз та співробітництво з євро-атлантичними структурами:

- http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/index_ukr.html — Офіційний сайт Представництва України при Європейському Союзі
- <http://www.delukr.cec.eu.int/site.php/page194.html> — Представництво Європейської Комісії в Україні, Молдові та Білорусі
- <http://www.coe.kiev.ua/index.html> — Бюро інформації Ради Європи в Україні
- <http://www.europe.org.ua/> — Програма розвитку українських проєвропейських організацій
- <http://www.ieac.org.ua/> — Інститут Євро-Атлантичного Співробітництва (ІЕАС)
- <http://www.eru.org.ua/> — Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо Україна»
- <http://www.europexxi.kiev.ua/index0.html> — Сайт Фонду «Європа ХХІ»
- <http://www.ewi.org.ua/> — Київський центр Інституту Схід — Захід
- <http://www.eu-ukraine.kharkov.ua/index.php> — Сайт «Україна — європейська перспектива»
- <http://www.ueplac.kiev.ua/ukr/> — Українсько-європейський консультативний центр з питань законодавства (UEPLAC)

Д) Організаційна структура Європейського Союзу

Організаційна структура Європейського Союзу досить складна і ділиться на три основні групи. Сюди належать як органи Європейського Союзу в цілому, так і органи Європейських Товариств, серед яких деякі виконують функції в рамках спільної зовнішньої політики та політики безпеки, а також судової співпраці у кримінальних справах, поліції та інші органи.

Без сумніву, найголовнішим органом Союзу в цілому є **Рада Європейського Союзу**, а крім неї існує ще п'ять головних організацій: **Європейська Комісія**,

Європейська Рада, Європейський Парламент, Європейський Суд, а також Європейський Суд Аудиторів. Компетенції установ описані в засновницьких договорах. Органи діють від імені ЄС та на його користь. Одночасно ці органи уповноважені до проведення дій (наприклад, права до складення різного типу судових скарг).

Усі інші органи ЄС допомагають головним установам, діють у спеціалізованій сфері або на підставі і для забезпечення виконання одного правового акту. Головні органи підтримки — це **Економічно-Соціальний Комітет, Комітет Регіонів**, а також **Комітет Постійних Представників**, які діють при **Раді Європейського Союзу**. В свою чергу спеціалізованими можна назвати установи, які діють у фінансовій сфері: *Європейський центральний банк та Європейський інвестиційний банк*.

Рада Європейського Союзу є головним законодавчим органом Європейського Союзу. До її складу входять міністри всіх країн-учасниць, які займаються відповідними сферами.

Європейська Комісія. Це виконавчий орган Європейського Союзу. Він складається з 20 комісарів, яких обирають на 4-річний строк. На сьогоднішній день головою Комісії є італієць — Романо Проді. Серед 20 комісарів є лише 4 жінки: заступник голови з питань відносин з Європейським Парламентом, транспорту й енергетики, комісари освіти і культури, бюджету, охорони довкілля.

З української точки зору одним з найважливіших комісарів є Гюнтер Фергойґен, який контролює процес розширення Європейського Союзу, тобто прийняття нових членів. Йому підпорядковуються визначені для кожної країни вповноважені до ведення переговорів.

Європейська Рада складається з голів урядів та країн, а також Голови Європейської Комісії. Кожні шість місяців одна з країн-членів ЄС приймає на себе повноваження головуючого в Європейському Союзі. Європейську Раду не можна ототожнювати з Радою Європи, яка є окремою організацією і не поєднана з Європейським Союзом.

Європейський Парламент є найдемократичнішою установою Європейського Союзу. Парламент, що складається з 626 членів, обирається шляхом безпосередніх виборів у країнах-членах. Штаб-квартири Парламенту знаходяться в Брюсселі та Страсбурзі. Парламент крок за кроком збільшує сфери своєї діяльності і впливає на форми права Європейського Союзу.

Європейський Суд складається з 15 незалежних суддів, що обираються на 6-й строк. До завдань Суду належать розгляд суперечок між країнами-учасницями, органами Товариства, Товариством та підприємцями, а також фізичними особами. Штаб-квартира Суду знаходиться в Люксембурзі і є іншою установою, ніж Європейський суд з прав людини в Страсбурзі.

За матеріалами веб-сайту Українсько-Польського центру сприяння (http://start.drq.pl/upcfc/public/www/portal_ua.nsf/main?OpenForm), з виправленнями й доповненнями

Україна і ЄС

Питання реалізації європейського вибору України постало практично одночасно з відновленням державної незалежності нашої держави. Сьогодні цей курс став офіційним зовнішньополітичним курсом України. Прагнення повернутися до єдиної Європи є природним та історично обумовленим. Крокування на шляху до євроінтеграції об'єктивно співпадає з пріоритетами внутрішнього державотворення. Воно передбачає створення правової, соціальної та демократичної держави, реальне забезпечення та захист основних прав та свобод людини і громадянина, побудову держави, що посідає гідне місце серед розвинених держав світу.

Правовою основою відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво (УПС) від 16 червня 1994 р. (набула чинність 1 березня 1998 р.). УПС передбачає співробітництво з широкого кола політичних, торговельних, економічних та гуманітарних питань. Відповідно до її положень, утворені і діють на постійній основі Рада з питань співробітництва (вищий орган), Комітет з питань співробітництва (робочий орган Ради), а також Комітет з парламентського співробітництва між Україною та ЄС.

А) Європейський вибір України

Європейський вибір України, як один з найважливіших пріоритетів геополітичної стратегії, зумовлений усвідомленням інтеграції як фактора сприяння державній незалежності, безпеці, політичній стабільності, економічному розвитку, інтелектуальному прогресу, відновленню європейської сутності країни.

Інтеграція України до європейських структур супроводжуватиметься реалізацією широкої програми заходів з метою скорішого входження в європейський соціокультурний простір, а також відкритістю країни не тільки для економічних, але й для культурних та інформаційних інвестицій, можливістю використання переваг міжнародної кооперації та спеціалізації. Все це сприятиме цілеспрямованому формуванню в масовій свідомості універсальних сучасних цінностей та соціокультурних орієнтацій.

Ставлячи перед собою мету входження до європейських структур, Україна усвідомлює, що західним державам належить провідна роль у сучасній міжнародній системі, зокрема у всесвітньому економічному комплексі і в міждержавних інституційних механізмах управління глобальними і регіональними процесами, що вступ України до ЄС надасть політичну вагу державі в міжнародному співтоваристві.

З огляду на викладене, необхідно зосередити увагу на великому значенні політичної підтримки України з боку Європейського Союзу. Насамперед це полягає в тому, що така підтримка сприятиме консолідації українського суспільства навколо європейської ідеї.

Основними умовами інтеграції України до європейської та трансатлантичної системи є стабілізація української економіки та розвиток демократії. З другого

боку, прискорення інтеграції до Європи забезпечуватиме додатковий імпульс для політичних та економічних реформ країни.

Основними політичними вигодами послідовної європейської інтеграції є зміцнення стабільності демократичної політичної системи та її інститутів, модернізація правового поля і забезпечення прозорості національного законодавства, поглиблення культури демократії і поваги до прав людини тощо.

Європейська інтеграція також означає зміцнення національної безпеки та безпеки громадян, адже вона виключає застосування сили як методу розв'язання суперечностей, сприяє стабільності у відносинах з усіма країнами-сусідами.

Соціальні вигоди інтеграції полягають у підвищенні рівня життя і добробуту, наближенні до високих європейських стандартів особистої безпеки, освіти, охорони здоров'я, якості інформації й екології та вільного руху праці.

У культурно-цивілізаційному аспекті європейська інтеграція стане входженням до єдиної сім'ї європейських народів, поверненням до європейських політичних і культурних традицій.

Ефективна інтеграція України в європейський економічний та соціальний простір можлива лише за умови виведення національної економіки на траєкторію стійкого зростання. Реалізація цього завдання ускладнена значним розривом у рівнях економічного і соціального розвитку України та держав — членів ЄС, а також істотними структурними деформаціями української економіки. Зважаючи на сказане, особливу увагу привертають такі факти:

- за даними статистичної бази Світового банку, рівень валового внутрішнього продукту на душу населення в Україні становить (за паритетом купівельної спроможності валют) лише 15,4 % від середнього рівня ЄС, а порівняно з країнами-претендентами «першої хвилі» — 34,8 %;
- за індексом людського розвитку, який складається в рамках Програми розвитку ООН, Україна посідає 78 місце у світі з показником 0,744, тоді як країна з найнижчим його рівнем в ЄС — Португалія (з показником 0,864) — 28-е, а 12 з 15 країн входять до першої двадцятки, маючи показники індексу в діапазоні 0,903—0,928;
- занадто велика залежність української економіки від експорту (його частка у ВВП складає близько 50 %);
- за майже 9-відсоткової частки прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у валовому утворенні постійного капіталу в Україні (на тлі відповідного індикатора по ЄС — 15,3 %) рівень ПІІ на душу населення в Україні не перевищує 2,3 % від середнього показника в ЄС та 8 % — країн-претендентів «першої хвилі».

Аналіз сучасного стану розвитку відносин України та Європейського Союзу дає підстави для таких висновків:

- стратегія інтеграції України в структури Європейського Союзу відповідає інтересам українського народу. Вона залишатиметься пріоритетним напрямом зовнішньополітичного курсу України, визначальним чинником її міжнародної діяльності на тривалу перспективу. На можливості і темпи інтеграції України в ЄС істотно впливатиме триваючий процес розширення Євросоюзу та його внутрішньої інституційної реформи;
- процес розширення ЄС оцінюється як позитивний для України чинник, що сприятиме розширенню можливостей її співробітництва з Євросоюзом. Водночас у певному сенсі він означатиме для України й небажані зміни в характері її співробітництва з нинішніми країнами-кандидатами в

торговельно-економічній, військово-технічній, транспортній, гуманітарній, міграційній сферах. Мінімізація зазначених наслідків є одним з найважливіших завдань у діалозі з ЄС на найближчу перспективу;

➤ успіх курсу України на європейську інтеграцію залежить насамперед від того, наскільки реалістичними, послідовними і ефективними будуть кроки для його реалізації. Це посилює значущість практичних заходів, спрямованих на створення надійної і стабільної основи для поступової, еволюційної інтеграції України до Євросоюзу як рівноправного і конкурентоспроможного члена. Намагання обійти визначені для країн-кандидатів умови або отримати певні послаблення в їх забезпеченні є непродуктивними;

➤ прискорити створення передумов для ефективної інтеграції економіки України в структури ЄС можна шляхом концентрації ресурсів на тих ділянках економічної структури, які визначають майбутнє світової економіки і дають змогу забезпечувати не лише скорочення зазначеного відставання, а й випереджаючий розвиток.

➤ така політика має орієнтуватися передусім на створення інституцій, що сприяють генерації та розповсюдженню інновацій, формуванню визначального фактора конкурентоспроможності в сучасній світовій економіці — людського капіталу, на створення рівноправних умов для підвищення конкурентоспроможності українських компаній у відкритому конкурентному середовищі;

➤ до невідкладних завдань належить забезпечення прискореного розвитку передусім в ряді профільних науко- і техноємних галузей, які вже сьогодні демонструють досить високий технологічний рівень і здатність до міжнародної конкуренції, а отже і готовність стати «локомотивами» високотехнологічного зростання;

➤ завдання інтеграції в Європейський Союз об'єктивно потребує енергійних кроків у впровадженні ефективно діючих демократичних процедур, інститутів громадянського суспільства, гарантій свободи особистості і свободи слова;

➤ у контексті зміцнення інституційної основи відносин Україна — ЄС пріоритетним завданням виступає імплементація Угоди про партнерство і співробітництво, а також Стратегії та Програми інтеграції України до Євросоюзу;

➤ потребують уважного аналізу процеси інтеграції в ЄС країн «першої хвилі» розширення. Необхідно також уважно відслідковувати тенденції розвитку та інституційного реформування Євросоюзу, пропускаючи крізь призму національних інтересів такі з них як посилення наднаціональних органів, делегування їм частини державного суверенітету.

Б) Історичний шлях співробітництва України і ЄС

У 1991 р. Європейське товариство визнало Україну як незалежну державу. Україна відкрила посольство у Брюсселі, а Європейська комісія — у Києві.

14 червня 1994 р. в Люксембурзі була підписана, а 1 березня 1998 р. набула чинності, після ратифікації усіма державами — членами ЄС, Угода про партнерство і співробітництво між Україною і ЄС. У зв'язку із затягуванням процесу ратифікації 1 червня 1995 р. сторони уклали Тимчасову угоду, що набула чинності 1 лютого

1996 р. і містила всі положення основної угоди щодо доступу на товарний ринок, правил конкуренції та розв'язання спорів.

Угода про партнерство і співробітництво між Україною і ЄС встановила партнерство між Товариством і його державами-членами, з одного боку, та Україною, з другого боку. Цілями партнерства визначені:

1. забезпечення у відповідних рамках політичного діалогу між Сторонами, який сприятиме розвитку тісних політичних відносин;
2. сприяння розвитку торгівлі, інвестицій і гармонійних економічних відносин між Сторонами і, таким чином, прискоренню їхнього сталого розвитку;
3. створення основ взаємовигідного економічного, соціального, фінансового, цивільного, науково-технічного та культурного співробітництва;
4. підтримка зусиль України по зміцненню демократії й розвитку її економіки та завершенню переходу до ринкової економіки.

Відповідно до Угоди політичний діалог має зблизити позиції Сторін з міжнародних питань, що становлять обопільний інтерес. Передбачено співробітництво з питань зміцнення стабільності й безпеки в Європі, додержання принципів демократії, поваги і сприяння правам людини і, зокрема, правам національних меншин. У разі необхідності Сторони проводять консультації на найвищому рівні.

Угода регламентує і покращує умови торгівлі товарами. Окремі її частини присвячено положенням, що впливають на підприємницьку діяльність та інвестиції, зокрема умовам праці, соціальному забезпеченню, створенню та діяльності компаній, взаємним транскордонним послугам, поточним платежам та руху капіталів, конкуренції, захисту інтелектуальної, промислової й комерційної власності, співпраці в галузі законодавства.

Угода визначає 28 напрямів розвитку співпраці, серед яких — сприяння інвестиціям та їх захист, державні закупівлі, добувна промисловість і виробництво сировини, наука й технології, космічна промисловість, ядерна безпека, транспорт, фінансові послуги і грошово-кредитна політика, боротьба з відмиванням грошей, регіональний розвиток, малі та середні підприємства, освіта і професійна підготовка, захист споживачів, митна справа.

Відповідно до Угоди була утворена Рада з питань співробітництва. Засідання Ради проводяться на рівні міністрів раз на рік або у разі потреби.

Європейський Союз є найбільшим інвестором і другим після Росії торговельним партнером України.

У листопаді 1994 р. держави — члени ЄС погодили спільну позицію щодо України. Вони зобов'язалися підтримувати незалежність, територіальну цілісність та суверенітет України.

З березня 1995 р. почав діяти спільний комітет, утворений сторонами і призначений для моніторингу економічного і торговельного співробітництва.

6 грудня 1996 р. Радою міністрів ЄС був прийнятий План дій щодо України. Цим документом Європейський Союз виголосив свою готовність розвивати і зміцнювати політичні та економічні відносини з Україною.

11 червня 1998 р. Указом Президента України затверджена Стратегія інтеграції України до ЄС.

Стратегія визначає основні напрями співробітництва України з Європейським Союзом (ЄС) — організацією, яка в процесі свого розвитку досягла високого рівня політичної інтеграції, уніфікації права, економічного співробітництва, соціального забезпечення та культурного розвитку.

Національні інтереси потребують утвердження України як впливової європейської держави, повноправного члена ЄС. У результаті очікуваного найближчими роками розширення ЄС — вступу до ЄС Польщі та Угорщини — Україна межуватиме з ЄС, що створить принципово нову геополітичну ситуацію.

У зв'язку з цим є необхідним чітке та всебічне визначення зовнішньополітичної стратегії щодо інтеграції України до європейського політичного (в тому числі у сфері зовнішньої політики і політики безпеки), інформаційного, економічного та правового простору.

Стратегія інтеграції України до ЄС ґрунтується на:

Конституції України, що встановлює спрямування зовнішньополітичної діяльності України на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного товариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права;

Схвалених Верховною Радою України Основних напрямках зовнішньої політики України та Законі України Про основи національної безпеки України;

Угоді про партнерство та співробітництво між Україною та європейськими товариствами та їх державами—членами від 1994 р. (УПС) та інших договорах, укладених між Україною та ЄС, в яких визначаються механізми взаємодії між ними.

Стратегія інтеграції України до ЄС визначає основні пріоритети діяльності органів виконавчої влади до 2007 р., протягом якого мають бути створені умови, необхідні для набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі.

Стратегія інтеграції України до Європейського союзу має забезпечити входження держави до європейського політичного (в тому числі у сфері зовнішньої політики і політики безпеки), інформаційного, економічного і правового простору. Отримання на цій основі статусу асоційованого члена ЄС є головним зовнішньополітичним пріоритетом України у середньостроковому вимірі і повинно співвідноситися в часі з набуттям повноправного членства в ЄС державами-кандидатами, які мають спільний кордон з Україною.

В) Основні напрями інтеграційного процесу

1. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС, забезпечення прав людини

Адаптація законодавства України до законодавства ЄС полягає у зближенні із сучасною європейською системою права, що забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави у рамках ЄС і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, піднесенню його до рівня, що склався у державах — членах ЄС.

Адаптація законодавства України передбачає реформування її правової системи та поступове приведення у відповідність до європейських стандартів і охоплює приватне, митне, трудове, фінансове, податкове законодавство, законодавство про інтелектуальну власність, охорону праці, охорону життя та здоров'я, навколишнє природне середовище, захист прав споживачів, технічні правила і стандарти, транспорт, а також інші галузі, визначені Угодою про партнерство та співробітництво.

Важливим чинником реформування правової системи України слід вважати участь України у конвенціях Ради Європи, які встановлюють спільні для цієї організації та ЄС стандарти.

Етапами правової адаптації є імплементація Угоди про партнерство та співробітництво, укладання галузевих угод, приведення чинного законодавства України у відповідність до стандартів ЄС, створення механізму приведення проектів актів законодавства України у відповідність до норм ЄС.

2. Економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин між Україною та ЄС

Глобалізація світового господарства, уніфікація національних економік на засадах ГАТТ/СОТ, економічні тенденції в державах — членах ЄС щодо консолідованого єдиною грошовою одиницею Європейського союзу, потенційна взаємовигідність вільної торгівлі є важливими факторами економічної інтеграції та розвитку торгівлі між Україною та ЄС.

Базовим документом, що визначає засади економічної інтеграції України до ЄС та засади розвитку торгівлі, є Угода про партнерство та співробітництво.

Розвиток процесу економічної інтеграції полягає у лібералізації і синхронізованому відкритті ринків ЄС та України, взаємному збалансуванні торгівлі, наданні на засадах взаємності режиму сприяння інвестиціям з ЄС в Україну та українським експортерам на ринках ЄС, запровадженні спільного правового поля і єдиних стандартів у сфері конкуренції та державної підтримки виробників.

Економічна інтеграція базується на координації, синхронізації та відповідності прийняття рішень у сфері економіки України та ЄС і передбачає ліквідацію обмежень розвитку конкуренції та обмеження застосування засобів протекціонізму, формулювання основних економічних передумов для набуття Україною повноправного членства у ЄС.

3. Інтеграція України до ЄС у контексті загальноєвропейської безпеки

Безпека України в контексті загальноєвропейської безпеки ґрунтується на тому, що розвиток і зміцнення ЄС поглиблюють загальноєвропейську безпеку в усіх її вимірах.

Принцип неподільності європейської безпеки однаково важливий як для України, так і для ЄС і його повноправних та асоційованих держав-членів. Кооперативна безпека, пошук підходів до якої, поряд з іншими європейськими і трансатлантичними структурами, активно веде ЄС, має стати для України гарантією власної безпеки.

Визнання Європейським союзом важливого значення України у формуванні нової архітектури європейської безпеки на третє тисячоліття може і повинно бути використаним як суттєвий важіль просування українських інтересів у відносинах з ЄС. Одночасно зміцнення безпеки України пов'язане і з забезпеченням економічної безпеки та політичної стабільності в державі.

Визнаючи на основі принципів Статуту ООН відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки за Радою Безпеки ООН і дотримуючись принципів і цілей Хартії європейської безпеки ОБСЄ, Україна та ЄС активно співробітничать з ООН, ОБСЄ, Радою Європи, іншими міжнародними організаціями у сфері заохочення і підтримки стабільності, запобігання конфліктам, урегулювання кризових ситуацій та постконфліктної відбудови.

Для цього використовуються всі наявні можливості — від дипломатичної діяльності, подання гуманітарної допомоги і застосування економічних санкцій до

здійснення функцій цивільної поліції та проведення на основі відповідного мандату ООН і/або ОБСЄ воєнних операцій для врегулювання кризових ситуацій.

Розширення та поглиблення політичного діалогу і співробітництва України із Західноєвропейським союзом (ЗЄС) є одним із важливих факторів інтеграції України до ЄС.

ЗЄС надає ЄС підтримку у визначенні оборонних аспектів Спільної зовнішньої політики і політики безпеки та забезпечує доступ ЄС до оперативних можливостей виконання гуманітарних і рятувальних завдань, завдань щодо підтримання миру та завдань збройних сил під час урегулювання кризових ситуацій, у тому числі проведення операцій з установами миру («петерберзьких завдань»).

У зв'язку з прискоренням процесу інституційного зближення та інтеграції ЗЄС до ЄС важливого значення для України набуває розвиток відносин між ЄС і НАТО з питань оборонного планування, в якому Україна бере участь через Процес планування та оцінки сил у рамках програми «Партнерство заради миру».

Інтенсифікація розвитку Спільної європейської політики з питань безпеки та оборони, створення в рамках Спільної зовнішньої політики і політики безпеки нових органів ЄС у військовій сфері та сфері зовнішньої політики і політики безпеки, а також активізація співробітництва між державами—членами ЄС у галузі озброєння зумовлюють необхідність здійснення Україною своєчасних інтеграційних кроків у цьому напрямі.

Розвиток співробітництва з ЄС у рамках Спільної зовнішньої політики і політики безпеки та Спільної європейської політики з питань безпеки та оборони сприятиме також зміцненню конкурентоспроможності української оборонної промисловості, впровадженню принципів, правил та механізмів, що забезпечують відкритість, прозорість доступу продукції цієї галузі на внутрішньому ринку ЄС.

Розвиток такого співробітництва надасть змогу зберегти орієнтацію на сучасні системи загальноєвропейського виробництва. Основним напрямом реалізації експортного потенціалу України у відносинах з державами — членами ЄС може стати перетворення виробництв, безпосередньо пов'язаних з науково-технічними досягненнями, в яких Україна займає провідні позиції, у пріоритетні галузі, орієнтовані на експорт.

4. Політична консолідація та зміцнення демократії

Політична консолідація передбачає неухильне поглиблення політичного діалогу і поліпшення загальної атмосфери стосунків між Україною та ЄС (саміти, міністерські консультації, зустрічі на експертному рівні).

Вона спрямована на:

- a. гарантування політичної стабільності як в Україні, так і в усій Європі;
- b. забезпечення мирного розвитку та плідного співробітництва всіх європейських націй;
- c. зміцнення демократичних засад в українському суспільстві.

Політичну консолідацію у контексті стратегії України на європейську інтеграцію слід розглядати у двох площинах.

Зовнішньополітична консолідація спрямована насамперед на зміцнення європейської безпеки. З одного боку, вона включає всебічне входження України в європейський політичний (у тому числі зовнішньої політики і політики безпеки), правовий, економічний, інформаційний, культурний простір. З другого — ідентифікацію політики ЄС щодо України, відокремлення її від політики ЄС щодо

Росії та підтримку державами Європи та світовим товариством стратегії інтеграції України до ЄС.

У цьому контексті важливим є співробітництво з Європейською комісією, Європарламентом та іншими загальноєвропейськими інституціями, а також поглиблення відносин з окремими державами — членами ЄС.

Істотною складовою зовнішньополітичної консолідації слід вважати згоду ЄС на поступове залучення України до регіональних ініціатив Союзу, а також відповідних форм політичного діалогу, партнерства та співробітництва ЄС з державами — асоційованими членами ЄС та іншими державами.

Одним з реальних внесків на шляху до зближення політичних позицій України та ЄС було б досягнення згоди щодо спільної платформи в ООН з глобальних міжнародних питань та приєднання України до спільних заяв ЄС, заяв, що приймаються державами—членами ЄС в рамках Спільної зовнішньої політики і політики безпеки та у відповідних міжнародних організаціях, у тому числі ООН та ОБСЄ, залучення України до спільних дій ЄС, а також вироблення і прийняття спільних позицій та проведення спільних дій України та ЄС.

Внутрішньополітична консолідація базується на виборі, зробленому українським суспільством на користь інтеграції до ЄС. Вона включає насамперед зміцнення демократії та верховенства права в державі. Європейська інтеграція сприятиме становленню громадянського суспільства в Україні і дальшому формуванню української політичної нації як повноправного члена сім'ї європейських націй.

Важливим елементом внутрішньої консолідації є формування у суспільстві прихильності до ідеї набуття у майбутньому членства в ЄС як реальної можливості забезпечити гідне майбутнє для України та її громадян.

5. Адаптація соціальної політики України до стандартів ЄС

Адаптація соціальної політики України полягає у реформуванні систем страхування, охорони праці, здоров'я, пенсійного забезпечення, політики зайнятості та інших галузей соціальної політики відповідно до стандартів ЄС і поступовому досягненні загальноєвропейського рівня соціального забезпечення і захисту населення.

Даний напрям інтеграційного процесу має здійснюватися у рамках загальної програми реформ з активним залученням інституцій та програм ЄС і його держав-членів і першочерговим спрямуванням технічної допомоги ЄС саме на адаптацію соціальної політики. Важливе значення у цьому контексті матиме ратифікація і дальша імплементація Україною Європейської соціальної хартії, а також укладання угод з координації систем соціального забезпечення робітників, які мають українське громадянство і працюють на території держав — членів ЄС.

6. Культурно-освітня і науково-технічна інтеграція

Поряд із згаданими напрямками європейської інтеграції, культурно-освітній та науково-технічний займають особливе місце, зумовлене потенційною можливістю досягти вагомих успіхів в інтеграційному процесі саме на цих напрямках. Вони охоплюють галузі середньої і вищої освіти, перепідготовку кадрів, науку, культуру, мистецтво, технічну і технологічну сфери.

Інтеграційний процес на відповідних напрямках полягає у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті, науці і техніці, поширенні власних культурних і науково-технічних здобутків у ЄС. У кінцевому результаті такі кроки

спрацьовуватимуть на підвищення в Україні європейської культурної ідентичності та інтеграцію до загальноєвропейського інтелектуально-освітнього та науково-технічного середовища.

Здійснення даного завдання передбачає взаємне зняття будь-яких принципівих, на відміну від технічних, обмежень на контакти і обміни, на поширення інформації. Особливо важливим є здійснення спільних наукових, культурних, освітніх та інших проектів, залучення українських вчених та фахівців до спільних і загальноєвропейських програм наукових досліджень.

7. Регіональна інтеграція України

Практичне здійснення інтеграційного процесу можливе лише за умови доповнення загальноєвропейського виміру співпраці регіональною інтеграцією та поглибленням галузевого співробітництва України і ЄС. Ураховуючи важливу для ЄС тенденцію, висловлену в гаслі ЄС: «Від союзу країн до союзу регіонів», даний напрям набуває особливого значення.

Основою регіональної інтеграції є УПС, Європейська Хартія місцевого самоврядування, інші відповідні правові акти Європейського союзу та Ради Європи.

Регіональна інтеграція передбачає встановлення і поглиблення прямих контактів між окремими регіонами України та державами—членами і кандидатами у члени ЄС, їх розвиток у визначених у цій Стратегії напрямках для поступового перенесення основної ваги інтеграційного процесу з центральних органів виконавчої влади на регіони, до органів місцевого самоврядування, територіальних громад і, зрештою, якнайширшого залучення громадян України.

8. Галузева співпраця

Галузева співпраця являє собою координацію і взаємодію між Україною та ЄС у конкретних галузях і сферах господарської діяльності. Пріоритет на найближчі роки в галузевій співпраці слід віддати сфері транс'європейських транспортних, включаючи магістральні газо- та нафтопроводи, електроенергетичних та інформаційних мереж, співробітництву в галузі юстиції, боротьбі з організованою злочинністю і поширенням наркотиків, митній справі, науково-дослідній сфері, промисловій та сільськогосподарській кооперації тощо.

Окремим і винятково важливим напрямом галузевого співробітництва є співробітництво в галузі використання атомної енергії в мирних цілях.

Правовою основою галузевої співпраці є УПС, відповідні законодавчі акти сторін, угоди та протоколи, укладені між Україною і ЄС та державами—членами ЄС щодо співпраці і взаємодії як у цілому, так і в окремих галузях.

Доцільними є також розроблення і схвалення відповідними міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України програм розвитку відносин з ЄС, які б виходили із загальних положень Стратегії інтеграції і поступово (протягом 1,5—2 років) сформували цілісний пакет — Національну програму інтеграції.

Галузева співпраця передбачає, поряд з прийняттям галузевих програм співробітництва з ЄС, розроблення переліку підрозділів та посадових осіб у центральних органах виконавчої влади, місцевих органах влади, що відповідають за формування та реалізацію державної політики України щодо ЄС, встановлення прямих контактів між міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України і відповідними директоратами Європейської комісії.

У коротко- та середньостроковому контексті вирішальна відповідальність за узгодження галузевої співпраці покладається на Українську частину Ради з питань співробітництва між Україною та Європейським товариством (Європейським союзом), а за їх реалізацію — на Українську частину Комітету з питань співробітництва між Україною та Європейським товариством (Європейським союзом) та Міністерство економіки України.

9. Співробітництво в галузі охорони довкілля

Охорона довкілля є визнаним пріоритетом державної політики і предметом підвищеної уваги громадськості в європейських державах, одним з головних напрямків діяльності ЄС і актуальною проблемою для України, зумовленою не лише наслідками аварії на ЧАЕС, але й загальним станом довкілля в Україні.

Правовою основою співробітництва в галузі охорони довкілля є УПС, міжнародні договори та угоди щодо безпеки навколишнього природного середовища, сторонами яких є Україна та ЄС.

У результаті співробітництва в галузі охорони довкілля має привести до створення безпечного і сприятливого для людини загальноєвропейського екологічного простору.

10. Внутрішнє забезпечення інтеграційного процесу

Внутрішнє забезпечення процесу інтеграції України до ЄС покладається на вищий, центральні та місцеві органи виконавчої влади України у співпраці з органами законодавчої влади, відповідними органами місцевого самоврядування.

Керівництво стратегією інтеграції України до ЄС здійснює Президент України.

Кабінет Міністрів України забезпечує реалізацію Стратегії інтеграції України до Європейського союзу.

Міністерство закордонних справ України здійснює заходи щодо забезпечення політичних відносин України з ЄС і координацію діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішньої політики та політики безпеки.

Міністерство економіки України здійснює міжвідомчу координацію з питань міжгалузевого економічного та соціального співробітництва України з ЄС.

Міністерство внутрішніх справ України і Міністерство юстиції України здійснюють міжвідомчу координацію з питань співробітництва України з ЄС у межах своєї компетенції.

Інші міністерства та центральні органи виконавчої влади забезпечують реалізацію галузевого співробітництва України з ЄС, імплементацію Угоди про партнерство і співробітництво, здійснюють інші заходи у межах своєї компетенції та визначених Стратегією завдань з метою поглиблення інтеграції України до ЄС.

Організаційне забезпечення інтеграції України до ЄС:

1. Затвердження Президентом України за поданням Кабінету Міністрів переліку центральних органів виконавчої влади, організацій, установ, посадових осіб, відповідальних за здійснення завдань, визначених Стратегією інтеграції.

2. Регулярне проведення засідань Української частини Ради з питань співробітництва між Україною та Європейським товариством (Європейським Союзом) з метою забезпечення виконання завдань, визначених Стратегією інтеграції.

3. Забезпечення формування і здійснення галузевих та регіональних програм співробітництва з ЄС у тій частині, за яку несе відповідальність українська сторона.

4. Створення нових програм у системі освіти, стажування і підвищення кваліфікації для працівників органів законодавчої, виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за напрямками європейської інтеграції України, запровадження спеціалізації з питань ЄС у рамках навчальних програмах вузів.

5. Створення програми мовної підготовки державних службовців і фахівців, які забезпечують процес інтеграції, розроблення і здійснення комплексу заходів щодо розширення та підвищення якості вивчення мов ЄС у середніх і вищих навчальних закладах.

Г) Стратегія ЄС щодо України

Бачення шляхів партнерства з Україною з боку ЄС

1. Стратегічне партнерство між ЄС та Україною, яке ґрунтується на спільних цінностях та інтересах, є фактором зміцнення миру, стабільності та процвітання в Європі. Свобода, незалежність і стабільність України належать до найбільших досягнень нової Європи, яка позбулася старих ліній розмежування. Географія та розміри, ресурси її населення, а також її розташування на шляхах Північ — Південь та Схід — Захід ставлять Україну в унікальне становище в Європі й роблять її визначальним чинником у масштабах регіону.

2. Україна має чудові стосунки з усіма своїми сусідами і зробила важливі кроки в царині державотворення та в напрямі консолідації своєї демократії. Той факт, що з часу набуття незалежності Україна завжди була осередком стабільності в регіоні, незважаючи на внутрішні складнощі й суперечності, є гідним пошани.

ЄС вітає активну участь України в стабілізації й заохочує посилення ролі України у форумах регіонального співробітництва. ЄС також вітає прагнення України до ядерного роззброєння та співпраці в галузі збереження миру й безпеки в Європі та у світі, зокрема в рамках ОБСЄ та Організації Об'єднаних Націй.

3. Стратегічне партнерство між ЄС та Україною невпинно зміцнювалося з часу набуття Україною незалежності.

4. Розширення Союзу ще більш зміцнить економічний динамізм та політичну стабільність у регіоні, збагачуючи в такий спосіб можливості співпраці з Україною.

5. Європейський Союз має такі стратегічні цілі стосовно України:

5. робити внесок у створення стабільної, відкритої, плюралістичної та правової демократії в Україні та зміцнення стабільно функціонуючої ринкової економіки на користь усьому народові України;
6. співробітничати з Україною у царині збереження стабільності та безпеки в Європі й усьому світі, знаходячи ефективні розв'язання спільних проблем, з якими стикається континент;
7. розширювати економічне, політичне та культурне співробітництво з Україною, а також співпрацю в галузі юстиції та внутрішніх справ.

6. Європейський Союз відзначає європейські прагнення України та вітає проєвропейський вибір, зроблений Україною. ЄС і надалі твердо прагне до співпраці з Україною на національному, регіональному й місцевому рівнях задля

підтримки успішних політичних та економічних перетворень в Україні, які полегшать її подальше зближення з ЄС.

Союз та його країни-члени пропонують Україні свій різноманітний досвід будівництва сучасних політичних, економічних, соціальних та адміністративних структур, повною мірою визнаючи, що основний тягар відповідальності за майбутнє України лежить на ній самій. Європейська Рада визначила такі основні цілі:

- підтримка процесу демократичних та економічних перетворень в Україні;
- вирішення спільних проблем європейського континенту;
- підтримка зміцнення співпраці між ЄС та Україною в контексті розширення ЄС.

ЄС підтримує Україну в усіх її зусиллях, спрямованих на зміцнення демократії та якості керівництва, дотримання прав людини та влади закону. Союз вважає, що влада закону є передумовою розвитку працюючої ринкової економіки, яка надає можливості та приносить користь усім громадянам України. ЄС підтримує зусилля України з реформування юридичної системи в рамках УПС.

Незалежна судова влада, яка працює належним чином, професійні правоохоронні сили, розвиток системи державного управління, яка ґрунтується на здібностях та добрій освіті, на національному, обласному та місцевому рівнях — все це ключові елементи ефективного виконання рішень уряду.

ЄС підтримує зусилля України, спрямовані на розвиток ефективності, прозорості та демократичності її державних установ, включаючи розвиток вільних засобів масової інформації. Саме вони є передумовами економічного та соціального розвитку, роблячи внесок у створення сучасного громадянського суспільства.

ЄС надає великого значення розвитку громадянського суспільства і конкурентного, сприятливого для інвесторів, ділового середовища в Україні й заохочує зміцнення зв'язків між народами та неурядовими організаціями Союзу і України.

Г) Підтримка процесу економічних перетворень в Україні

ЄС зобов'язується підтримувати зусилля України зі створення середовища, сприятливого для ділової діяльності, та підтримуватиме Україну в здійсненні соціально-економічних реформ.

ЄС закликає Україну усталити макроекономічні підходи, спрямовані на забезпечення цінової стабільності, оздоровлення державних фінансів та стабільного стану поточного балансу. Для подальшого забезпечення цінової стабільності дуже важливо дати центральному банкові можливість працювати незалежно від політичного втручання. Необхідно поліпшити збір податків, уникаючи надзвичайних податкових амністій та податкових пільг для окремих галузей народного господарства.

ЄС настійно закликає Україну посилити заходи, спрямовані на побудову функціонуючої ринкової економіки шляхом потужніших структурних, економічних та адміністративних реформ у рамках комплексної програми реформування, узгодженої з Міжнародним валютним фондом.

Союз підтримуватиме Україну в розвитку та ухваленні економічних заходів, необхідних для збільшення обсягів внутрішніх та іноземних інвестицій і виконання

вимог іноземних кредиторів. Він вважає за необхідне знайти спільні рішення проблем України, пов'язаних із обслуговуванням боргу.

Макрофінансова допомога з боку ЄС надаватиметься за необхідності відповідно до визначених критеріїв та процедур, будучи спрямованою на підтримання макроекономічної стабілізації та комплексної структурної реформи, що відповідають програмам МВФ та Світового банку. Макрофінансова допомога з боку ЄС допомагає Україні відкрити свою економіку, поліпшити економічні умови, посилити конкуренцію й надалі інтегрувати своє народне господарство в європейську та глобальну економіку.

ЄС підтримуватиме Україну шляхом заохочення невинного зближення її законодавства із законодавством ЄС, зокрема в таких галузях як конкурентна політика, стандартизація та сертифікація, права інтелектуальної власності, захист даних, митні процедури й охорона довкілля.

Д) Розв'язання спільних проблем у Європі

ЄС та Україна поділяють зацікавленість у збереженні стабільності та безпеки у вільній демократичній Європі. У зв'язку з унікальним геополітичним розташуванням України ЄС пропонує посилити співпрацю з Україною, приділяючи особливу увагу питанням ядерної безпеки та посиленню політичного діалогу.

Європейський Союз прагне поглибити співпрацю з Україною, щоб знайти ефективні відповіді на спільні виклики, з якими стикається Європа, в таких сферах: зміцнення стабільності та безпеки в Європі; охорона довкілля, енергетика та ядерна безпека.

Союз вивчить обставини, які, разом із вступом до Світової організації торгівлі (СОТ), могли б забезпечити створення в майбутньому зони вільної торгівлі між ЄС і Україною, як це передбачено УПС. Для створення в Україні сприятливого інвестиційного клімату ЄС закликає Україну провести переговори та ратифікувати подальші двосторонні угоди про захист інвестицій з країнами — членами ЄС для заохочення прямих іноземних інвестицій.

ЄС та Україна мають спільну зацікавленість у розвитку співробітництва у боротьбі з нелегальною імміграцією та торгівлею людьми, організованою злочинністю, включаючи відмивання грошей, нелегальну торгівлю зброєю та наркотиками.

ЄС активізуватиме діяльність у напрямі з'єднання українських транспортних систем із транс'європейськими мережами, а також шукатиме взаємно задовільних шляхів розв'язання транспортних питань. Серед конкретних проєктів: ІНОГ'ЕЙТ (міждержавний транзит нафти й газу в Європу) та ТРАСЕКА (транспортний коридор Європа — Кавказ — Центральна Азія). Крім того, Стратегія містить окрему частину конкретних ініціатив, реалізація яких буде узгоджуватися з країнами — членами ЄС.

ДОДАТКИ

У К А З ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про Военну доктрину України

(Із змінами, внесеними згідно з Указами Президента
N 800/2004 (800/2004) від 15.07.2004
N 702/2005 (702/2005) від 21.04.2005)

Відповідно до статті 2 Закону України "Про основи національної безпеки України" (964-15) п о с т а н о в л я ю :

1. Затвердити Военну доктрину України (додається).

2. Кабінету Міністрів України внести в установленому порядку пропозиції щодо приведення актів законодавства у відповідність із цим Указом.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ, 15 червня 2004 року
N 648/2004

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 15 червня 2004 року N 648/2004

ВОЄННА ДОКТРИНА УКРАЇНИ

І. Загальні положення

Военна доктрина України (далі - Военна доктрина) - це сукупність керівних принципів, воєнно-політичних, воєнно-стратегічних, воєнно-економічних і військово-технічних поглядів на забезпечення воєнної безпеки держави.

Военна доктрина має оборонний характер. Це означає, що Україна не вважає жодну державу своїм воєнним противником, але разом з тим вважатиме потенційним воєнним противником державу або групу держав, послідовна недружня політика яких загрожуватиме воєнній безпеці України.

Правовою основою Воєнної доктрини є Конституція України (254к/96-ВР), закони та інші нормативно-правові акти, а також

міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

II. Воєнно-політичні засади Воєнної доктрини

1. Воєнно-політична обстановка навколо України характеризується динамічністю і нестабільністю подій та процесів, які виникають внаслідок таких основних чинників:

прагнення більшості держав світу до обмеження використання воєнної сили як засобу досягнення політичних цілей;

реформування воєнної організації більшості держав у напрямі скорочення збройних сил з одночасним підвищенням їх якісних параметрів;

дальший розвиток міжнародних систем безпеки та водночас недостатня ефективність в окремих випадках спроб розв'язання за їх допомогою суперечностей, які виникають між державами або всередині держав;

прояви міжнаціональних та міжетнічних суперечностей, що призводять до нестабільності та конфліктів;

зростання небезпеки розповсюдження ядерної та іншої зброї масового ураження, міжнародного тероризму;

виникнення територіальних спорів між державами;

загострення міжнародної конкуренції щодо політичного впливу в окремих регіонах світу, володіння ринками збуту та сировинними ресурсами, виникнення у зв'язку з цим небезпеки застосування воєнної сили для розв'язання економічних і ресурсних проблем;

поява нових видів загроз міжнародній безпеці і миру, в тому числі поширення діяльності екстремістських, сепаратистських, радикальних релігійних, терористичних організацій, незаконно утворених збройних формувань;

зростання обсягів незаконного обігу зброї і наркотиків, а також нелегальної міграції;

поява новітніх видів і систем зброї, інформаційних технологій, що змінюють традиційні уявлення про характер збройної боротьби.

2. Основними ознаками сучасної воєнно-політичної обстановки є зміцнення довіри та поширення міжнародного співробітництва у воєнній сфері, зниження імовірності розв'язання великомасштабної війни, перш за все ядерної, і водночас збереження потенційної загрози виникнення збройних конфліктів, локальних і регіональних війн, їх ескалації та втягування в них України.

3. Военна небезпека для України - це сукупність політичних, соціально-економічних, воєнних та інших зовнішніх і внутрішніх чинників, які за певних обставин і умов можуть призвести до воєнного конфлікту, що загрожуватиме національним інтересам України.

4. Военна безпека України - це стан захищеності національних інтересів, її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності від посягань із застосуванням воєнної сили, складова національної безпеки України.

Головною метою забезпечення воєнної безпеки України є усунення зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці України у воєнній сфері та створення сприятливих умов для гарантованого захисту національних інтересів.

5. Основними реальними та потенційними зовнішніми загрозами національній безпеці України у воєнній сфері є:

розповсюдження зброї масового ураження і засобів її доставки;

недостатня ефективність існуючих структур і механізмів забезпечення міжнародної безпеки та глобальної стабільності;

можливість втягування України у протистояння іншим державам чи в регіональні війни;

воєнно-політична нестабільність та конфлікти в сусідніх державах, міжнародний тероризм, поширення незаконного обігу зброї, боєприпасів і вибухових речовин;

нарощування іншими державами поблизу кордонів України угруповань військ та озброєнь, що призводить до порушення співвідношення сил, яке склалося;

незавершеність договірно-правового оформлення державного кордону України.

6. Основними реальними та потенційними внутрішніми загрозами національній безпеці України у воєнній сфері є:

протиправна діяльність екстремістських, сепаратистських, радикальних релігійних організацій і спроби створення терористичних організацій та не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань;

небезпечне зниження рівня забезпечення військовою і спеціальною технікою та озброєнням нового покоління Збройних Сил України, інших військових формувань, що загрожує послабленням їх боєздатності;

повільне здійснення реформування Воєнної організації держави та оборонно-промислового комплексу, недостатнє фінансове

забезпечення виконання відповідних програм;

накопичення у Збройних Силах України надлишкової кількості застарілої військової техніки та озброєння, вибухових речовин;

незадовільний рівень соціального захисту військовослужбовців, громадян, звільнених з військової служби, та членів їх сімей.

7. Забезпечення воєнної безпеки України здійснюється відповідно до базових концепцій:

воєнно-політичного партнерства, що передбачає обґрунтовану, виважену воєнну політику і спрямоване на підвищення стратегічної стабільності в Центральній і Східній Європі, зниження рівня загрози національній безпеці України у воєнній сфері з використанням політичних, економічних та інших засобів;

запобігання можливій збройній агресії шляхом її воєнно-силового стримування, зокрема шляхом створення загрози заподіяння потенційному агресору шкоди, не адекватної очікуваній, у разі застосування воєнної сили проти України;

відсічі збройній агресії, яка передбачає використання всіх необхідних форм і способів збройної боротьби для припинення агресії на початковій стадії, завдання агресору поразки та примушення його до припинення воєнних дій.

8. Забезпечення воєнної безпеки України ґрунтується на принципах:

верховенства права;

оборонної достатності;

невисування територіальних претензій до сусідніх держав і невизнання Україною територіальних претензій до неї;

пріоритету договірних (мирних) засобів у розв'язанні конфліктів;

своєчасності та адекватності заходів захисту національних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз у воєнній сфері;

демократичного цивільного контролю над Воєнною організацією держави та правоохоронними органами;

відповідності бойових можливостей, рівня боєздатності, підготовки та всебічного забезпечення Збройних Сил України, інших військових формувань потребам оборони України та підвищення взаємосумісності із збройними силами держав - членів НАТО і ЄС;

взаємодії органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування і органів

військового управління та чіткого розмежування їх повноважень;

використання в національних інтересах міждержавних систем та механізмів міжнародної колективної безпеки.

9. Умови забезпечення воєнної безпеки України:

зміцнення довіри між державами, послідовне зниження загрози використання воєнної сили, проведення політики євроатлантичної інтеграції, кінцевою метою якої є вступ до НАТО, як основи загальноєвропейської системи безпеки; (Абзац другий пункту 9 в редакції Указів Президента N 800/2004 (800/2004) від 15.07.2004, N 702/2005 (702/2005) від 21.04.2005)

посилення співробітництва із світовими, європейськими і регіональними структурами колективної безпеки;

виконання міжнародних договорів України у сфері національної безпеки і оборони, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

підтримання на належному рівні оборонної достатності держави, боєздатності Збройних Сил України, інших військових формувань;

запобігання можливій збройній агресії через її стримування воєнними і невоєнними засобами;

запобігання соціально-політичним, міжконфесійним, міжнаціональним, міжконфесійним конфліктам усередині держави та їх своєчасне розв'язання;

готовність держави до захисту населення від наслідків застосування звичайної зброї та зброї масового ураження;

завершення договірно-правового оформлення та облаштування державного кордону України.

10. Основними складовими забезпечення воєнної безпеки України є:

а) у мирний час:

прогнозування і оцінка загроз національній безпеці України у воєнній сфері;

прискорення реформування Збройних Сил України, інших військових формувань з метою забезпечення їх максимальної ефективності та здатності давати адекватну відповідь зовнішнім і внутрішнім реальним та потенційним загрозам національній безпеці України у воєнній сфері; перехід до комплектування Збройних Сил України на контрактній основі;

виконання державних програм модернізації озброєння та

військової техніки, розроблення та впровадження їх новітніх зразків;

ефективний контроль за станом захищеності важливих державних і військових об'єктів, своєчасна утилізація надлишкових і застарілих боєприпасів та озброєння;

охорона державного кордону, повітряного простору держави та підводного простору в межах територіального моря України, її суверенних прав у виключній (морській) економічній зоні і на континентальному шельфі та боротьба з організованими злочинними угрупованнями, в тому числі міжнародними, які намагаються діяти через державний кордон України;

виконання міжнародних договорів України у війсьній сфері, у тому числі щодо заборони та нерозповсюдження зброї масового ураження і зміцнення довіри між державами;

додержання законодавства і виконання міжнародних договорів щодо тимчасового розташування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України;

розвиток військової науки, формування науково-технічної і технологічної бази для створення вискоелективних засобів збройної боротьби;

впровадження системи демократичного цивільного контролю над Военною організацією держави та правоохоронними органами;

забезпечення соціального і правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей, військово-патріотичне виховання громадян України, підготовка молоді до військової служби у Збройних Силах України, інших військових формуваннях;

розвиток військово-політичного партнерства та співробітництва з НАТО і ЄС та участь у міжнародній миротворчій діяльності;

б) у загрозовий період та у разі початку війни (збройного конфлікту):

використання можливостей Ради Безпеки ООН, ОБСЄ, НАТО, ЄС, інших структур колективної безпеки, які несуть відповідальність за підтримання міжнародного миру і безпеки, згідно з Меморандумом про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (998_158), застосування кризового консультативного механізму відповідно до положень Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору (994_002);

своєчасне введення воєнного стану в державі або в окремих її місцевостях, проведення загальної або часткової мобілізації, повного або часткового стратегічного розгортання Збройних Сил України, інших військових формувань і приведення їх у готовність

до виконання завдань;

здійснення заходів щодо територіальної і цивільної оборони;

посилення охорони та захист державного кордону України;

локалізація збройного конфлікту і недопущення його переростання в локальну або регіональну війну;

координація відповідно до законодавства діяльності і зосередження зусиль всіх органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування і громадян в інтересах ліквідації воєнного конфлікту і відсічі збройній агресії;

переведення національної економіки, окремих її галузей, підприємств, у тому числі транспортних, і комунікацій на функціонування в умовах особливого періоду;

відсіч збройній агресії, завдання ударів по найважливіших об'єктах і військах агресора з метою примушення його до відмови від дальшого ведення воєнних (бойових) дій на початковій стадії агресії і укладення миру на умовах, які відповідають національним інтересам України.

11. Україна, користуючись невід'ємним правом кожної держави на індивідуальну та колективну оборону в разі збройної агресії, не виключає можливості отримання військової допомоги від інших держав і міжнародних організацій.

12. Формування і забезпечення реалізації державної політики у сфері воєнної безпеки здійснюється органами державної влади і органами військового управління.

Основними суб'єктами забезпечення воєнної безпеки України є Верховна Рада України, Президент України, Рада національної безпеки і оборони України, Ставка Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України (у разі її створення), Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи виконавчої влади, інші державні органи, Збройні Сили України, інші військові формування, правоохоронні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, які виконують завдання у сфері воєнної безпеки.

13. Повноваження, основні функції та завдання суб'єктів забезпечення воєнної безпеки України визначаються Конституцією України (254к/96-ВР), Законами України "Про основи національної безпеки України" (964-15), "Про оборону України" (1932-12) та іншими законами, актами Президента України і Кабінету Міністрів України.

14. Керівництво у сфері воєнної безпеки здійснює Президент України як глава держави, гарант державного суверенітету,

територіальної цілісності України, додержання Конституції України (254к/96-ВР), прав і свобод людини і громадянина та Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України.

15. Основними принципами керівництва у сфері воєнної безпеки є принципи верховенства права, централізованого керівництва на основі єдиного стратегічного та оперативного планування застосування Збройних Сил України, інших військових формувань в інтересах оборони держави, координованості політичної, дипломатичної, воєнної, економічної, інформаційної діяльності органів державної влади і органів військового управління.

16. Україна має на меті зміцнювати зовнішні гарантії національної безпеки, протидіяти виникненню нових загроз стабільності у Центральній та Східній Європі.

В умовах сучасної воєнно-політичної обстановки інтереси національної безпеки України зумовлюють істотне поглиблення відносин з НАТО і ЄС. Виходячи з того, що НАТО і ЄС є гарантами безпеки і стабільності в Європі, Україна готується до повноправного членства в цих організаціях. (Абзац другий пункту 16 в редакції Указів Президента N 800/2004 (800/2004) від 15.07.2004, N 702/2005 (702/2005) від 21.04.2005)

Активізація євроатлантичної інтеграції України з орієнтацією на вступ до НАТО як основи загальноєвропейської системи безпеки та пов'язане з цим глибоке реформування оборонної сфери держави відповідно до європейських стандартів належать до найважливіших пріоритетів як зовнішньої, так і внутрішньої політики. (Абзац третій пункту 16 в редакції Указів Президента N 800/2004 (800/2004) від 15.07.2004, N 702/2005 (702/2005) від 21.04.2005)

17. Україна як держава - член ООН та ОБСЄ, особливий партнер НАТО та учасник Ради євроатлантичного партнерства і програми "Партнерство заради миру", усвідомлюючи свою відповідальність у справі підтримання міжнародного миру і безпеки, бере активну участь у діях і заходах багатонаціональних сил, що створюються за рішенням Ради Безпеки ООН для запобігання конфліктам та їх розв'язання.

Україна розглядає участь у міжнародних миротворчих операціях як важливий напрям своєї зовнішньої політики та забезпечення регіональної воєнної безпеки. Участь України в міжнародних миротворчих операціях здійснюється шляхом надання миротворчого контингенту, миротворчого персоналу, а також матеріально-технічних ресурсів та послуг, які визначаються рішеннями про проведення таких операцій.

III. Воєнно-стратегічна складова Воєнної доктрини

18. Метою оборони України є підготовка держави до збройного захисту, а також її захист у разі збройної агресії або збройного

конфлікту.

У найближчій перспективі можливість широкомасштабного застосування військової сили проти України є малоімовірною. Проте не виключається можливість, що за певних обставин Україна може бути втягнута у воєнні конфлікти різної інтенсивності.

19. Воєнний конфлікт як спосіб розв'язання суперечностей між державами з двостороннім застосуванням зброї або у разі збройного зіткнення всередині держави може відбуватися у формі:

регіональної війни (конфлікт високої інтенсивності) - війни між державами (коаліціями держав), які для досягнення своїх політичних цілей використовують усі наявні сили та засоби, не виключаючи застосування зброї масового ураження;

локальної війни (конфлікт середньої інтенсивності) - війни між державами, що ведеться з обмеженими цілями, для досягнення яких використовуються звичайні засоби збройної боротьби з обмеженням масштабу і району їх застосування;

збройного конфлікту (конфлікт низької інтенсивності) - обмеженого збройного зіткнення між двома державами чи збройного зіткнення всередині держави, яке є сукупністю воєнних (бойових) дій і не переходить у війну (відсутність правового акта про оголошення стану війни).

20. Характерними рисами сучасної збройної боротьби є:

широке застосування новітніх систем озброєння та військової техніки, зокрема застосування високоточної зброї, засобів повітряного нападу, розвідки та радіоелектронної боротьби;

зростання ролі і значущості протидії в інформаційній сфері, використання новітніх інформаційних технологій;

високоманеврові (мобільні) дії військ (сил) на розрізних напрямках із широким застосуванням сил швидкого реагування, аеромобільних військ, десантів і військ спеціального призначення;

широке застосування спеціальних (неконтактних) способів ведення збройної боротьби (спеціальних операцій), дальнього вогневого та електронного ураження, підривних дій;

одночасне ураження військ (сил), об'єктів тилу, економіки, комунікацій на всій території воюючих сторін;

збільшення масштабів збройної боротьби (втягнення у воєнний конфлікт багатьох держав) і спектра засобів, що застосовуються (включаючи зброю масового ураження).

21. У рамках удосконалення системи забезпечення національної безпеки у воєнній сфері Україна здійснюватиме реформу власних

Збройних Сил, які за своїм характером, складом, системою управління, навчання і підготовки мають наближатися до стандартів збройних сил держав – членів НАТО.

Характер загроз національній безпеці України у воєнній сфері визначає необхідність мати у складі Збройних Сил України такі функціональні структури, як Об'єднані сили швидкого реагування, Основні сили оборони та Стратегічні резерви.

Об'єднані сили швидкого реагування призначені для запобігання, воєнно-силового стримування можливої агресії проти України, негайного реагування на загрози і збройні конфлікти з метою їх нейтралізації та недопущення переростання у локальну чи регіональну війну.

У мирний час Об'єднані сили швидкого реагування забезпечують захист від терористичних посягань своїх військових об'єктів, а також повинні бути готові до участі у проведенні антитерористичних операцій на військових об'єктах та в разі виникнення терористичних загроз безпеці держави з-за меж України, у миротворчих операціях, ліквідації наслідків можливих аварій, катастроф і стихійного лиха.

Основні сили оборони призначені для відсічі агресії, розгрому противника та створення умов для припинення воєнних дій, укладення миру, а також для підсилення Об'єднаних сил швидкого реагування під час ліквідації ними збройного конфлікту на загрозовому напрямі та застосування у локальній (регіональній) війні.

Стратегічні резерви забезпечують стійкість оборони України, підсилення (заміну) військ зі складу основних сил оборони та можуть розгортатися напередодні або в ході збройного конфлікту (війни).

22. Основними воєнно-стратегічними цілями застосування Збройних Сил України, інших військових формувань є:

у збройному конфлікті – забезпечення недоторканності державного кордону, ліквідація збройного конфлікту та створення умов для стабілізації обстановки відповідно до норм міжнародного права та законодавства України;

у локальній чи регіональній війні – захист суверенітету і територіальної цілісності України, відсіч збройній агресії, розгром військ агресора, які вторглися на територію держави, забезпечення укладення миру на вигідних умовах;

у міжнародних миротворчих операціях – запобігання виникненню міждержавних або внутрішніх конфліктів; урегулювання або створення умов для розв'язання міждержавних чи внутрішніх конфліктів за згодою їх сторін або з використанням примусових заходів за рішенням Ради Безпеки ООН; виконання функцій із забезпечення безпеки і додержання прав людини; усунення загрози миру, порушень миру чи акту агресії.

23. Основні завдання Збройних Сил України у мирний час:

здійснення розвідувальної та інформаційно-аналітичної діяльності в інтересах оборони держави;

підтримання військ (сил) у постійній бойовій і мобілізаційній готовності;

несення бойового чергування;

проведення заходів з оперативної, бойової, мобілізаційної та гуманітарної підготовки військ (сил) до виконання завдань за призначенням;

здійснення заходів щодо забезпечення інформаційної безпеки;

участь у здійсненні заходів з підготовки до територіальної оборони;

участь у створенні, підготовці та накопиченні мобілізаційних ресурсів і непорушного запасу;

участь у накопиченні озброєння, військової техніки, інших матеріальних ресурсів у непорушному запасі та мобілізаційному резерві, а також створенні резерву військово-навчених людських ресурсів;

надання допомоги центральним і місцевим органам виконавчої влади, органам виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органам місцевого самоврядування в проведенні пошукових та аварійно-рятувальних робіт під час ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру;

участь у виконанні міжнародних договорів України щодо контролю над озброєнням;

участь у заходах з міжнародного співробітництва (на двосторонніх і багатосторонніх засадах) та у міжнародних миротворчих операціях.

24. Завданнями інших військових формувань та правоохоронних органів у мирний час є участь у стратегічному плануванні застосування Збройних Сил України, здійснення разом із Збройними Силами України підготовки та забезпечення готовності до спільних дій з метою оборони держави.

25. Основні завдання Збройних Сил України в особливий період до початку збройної агресії:

активізація розвідки з метою своєчасного попередження Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України про можливу збройну агресію та приведення

у вищій ступені бойової готовності військ (сил);

посилення охорони і захист державного кордону, захист повітряного простору;

створення та нарощування угруповань військ (сил) на загрозливих напрямках, у тому числі проведення стратегічного розгортання (часткового або повного) Збройних Сил України.

26. Основні завдання інших військових формувань та правоохоронних органів в особливий період до початку збройної агресії:

участь у прикритті стратегічного розгортання Збройних Сил України та у веденні територіальної оборони держави;

участь в евакуації населення з прикордонних районів на напрямках можливої збройної агресії.

27. Основні завдання Збройних Сил України в особливий період у разі збройної агресії:

проведення стратегічного розгортання Збройних Сил України та створення угруповань військ (сил) для відсічі збройній агресії;

відбиття нападу агресора з повітря, суші і моря та недопущення вторгнення угруповань його військ (сил) на територію держави;

ведення операцій і бойових дій з метою завдання поразки військам (силам) агресора, його розгрому та створення умов для укладення миру;

ліквідація (локалізація, нейтралізація) збройного конфлікту в разі його виникнення.

28. Завдання інших військових формувань та правоохоронних органів в особливий період у разі збройної агресії:

участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану;

участь у виконанні завдань територіальної оборони;

захист населення, об'єктів економіки та інфраструктури від впливу засобів ураження, застосованих агресором.

29. Застосування Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів у воєнних конфліктах визначається Конституцією України (254к/96-ВР), законами України та іншими нормативно-правовими актами з урахуванням принципів і норм міжнародного права щодо стримування та відсічі збройній агресії і ґрунтується на загальних принципах військового мистецтва.

Під час відсічі збройній агресії Україна вважає за можливе застосовувати всі форми, способи і засоби збройної боротьби, які в обставинах, що склалися, є найбільш ефективними.

У разі розв'язання збройної агресії проти України не виключається перенесення Збройними Силами України бойових дій на територію агресора з метою його повного розгрому.

30. Основними формами застосування Збройних Сил України, інших військових формувань є стратегічні дії Збройних Сил України, операції, бойові дії, удари, бої об'єднань, з'єднань і військових частин Збройних Сил України, інших військових формувань – у регіональній, локальній війнах, збройному конфлікті та дії миротворчих контингентів у міжнародних миротворчих операціях.

31. Способи застосування Збройних Сил України, інших військових формувань визначаються відповідно до Плану стратегічного застосування Збройних Сил України, що розробляється Генеральним штабом Збройних Сил України, залежно від умов обстановки, що склалася, сил і засобів збройної боротьби, які застосовуються, характеру та масштабу воєнних (бойових) дій.

32. Основні завдання Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів після відсічі збройній агресії:

відновлення боєздатності Збройних Сил України та інших військових формувань;

демобілізація Збройних Сил України, інших військових формувань;

надання допомоги населенню, центральним і місцевим органам виконавчої влади, органам влади Автономної Республіки Крим та органам місцевого самоврядування у ліквідації наслідків воєнних (бойових) дій.

33. Основними умовами припинення Україною воєнних дій проти агресора є:

припинення агресором воєнних (бойових) дій, відмова від будь-яких агресивних намірів стосовно України і повне відновлення територіальної цілісності України;

надання агресором гарантій щодо відшкодування втрат, завданих Україні внаслідок збройної агресії.

34. Збройні Сили України, інші військові формування та правоохоронні органи залучаються до здійснення заходів правового режиму надзвичайного стану відповідно до закону.

35. Збройні Сили України, інші військові формування та

правоохоронні органи здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції, визначеної законами та прийнятими на їх основі нормативно-правовими актами.

36. Для участі в міжнародних миротворчих операціях Україна направляє миротворчі контингенти, миротворчий персонал і надає матеріально-технічні ресурси та послуги для використання у зазначених операціях.

Правові, організаційні та фінансові засади участі України в міжнародних миротворчих операціях, а також порядок направлення Україною миротворчих контингентів і миротворчого персоналу визначаються міжнародними договорами України відповідно до закону.

37. Основними завданнями Збройних Сил України, інших військових формувань під час надання військової допомоги іншим державам є:

передання досвіду з питань будівництва і реформування збройних сил, підтримання їх у боєздатному стані та бойового застосування шляхом направлення радників і спеціалістів;

здійснення повітряних (морських) перевезень військ (сил) і матеріальних засобів;

підготовка спеціалістів і кадрів для збройних сил, інших військових формувань;

участь підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань у виконанні бойових, миротворчих або гуманітарних завдань, пов'язаних із захистом цивільного населення від радіаційної, хімічної, біологічної небезпеки та ліквідацією наслідків застосування зброї масового ураження, надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

38. Керівництво Збройними Силами України здійснюється Президентом України – Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України. В особливий період стратегічне керівництво Збройними Силами України, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами Президент України здійснює через Ставку Верховного Головнокомандувача (у разі її створення), робочим органом якої є Генеральний штаб Збройних Сил України.

39. Безпосереднє керівництво Збройними Силами України в мирний та воєнний час здійснює Головнокомандувач Збройних Сил України.

40. Основними завданнями керівництва Збройними Силами України, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами в мирний і воєнний час є:

визначення перспектив і забезпечення реформування та розвитку Збройних Сил України, інших військових формувань;

підготовка та прийняття стратегічних рішень щодо застосування Збройних Сил України, інших військових формувань;

стратегічне планування застосування Збройних Сил України, інших військових формувань;

координація оперативної і мобілізаційної підготовки Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів;

підготовка операцій, керівництво стратегічним розгортанням Збройних Сил України, інших військових формувань, ходом воєнних дій та виконанням завдань територіальної оборони під час війни (збройного конфлікту);

організація всебічного забезпечення стратегічних дій Збройних Сил України, інших військових формувань;

забезпечення взаємодії угруповань Збройних Сил України між собою, з іншими військовими формуваннями, правоохоронними органами, центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування під час підготовки до оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності.

41. Генеральний штаб Збройних Сил України є головним військовим органом з питань планування оборони держави, управління застосуванням Збройних Сил України, координації та контролю за виконанням завдань у сфері оборони іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у межах, визначених законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України.

IV. Воєнно-економічна та військово-технічна складові Воєнної доктрини

42. Заходи щодо забезпечення діяльності Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів спрямовуються на створення умов їх ефективного функціонування, використання наявних матеріальних, фінансових, кадрових, інформаційних та інших ресурсів відповідно до законодавства.

43. Економічне забезпечення воєнної безпеки України здійснюється в межах економічних і фінансових можливостей держави шляхом формування та реалізації науково обґрунтованої воєнно-економічної, військово-технічної і військово-промислової політики.

44. Головною метою економічного забезпечення воєнної безпеки України є всебічне задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів у фінансових і матеріальних ресурсах при раціональному обсязі оборонних витрат держави.

45. Основні принципи економічного забезпечення воєнної безпеки України:

відповідність характеру, масштабів, пріоритетів і спрямованості воєнно-економічної діяльності держави завданням воєнної політики (потребам воєнної безпеки), а також фінансово-економічним можливостям України;

спрямування необхідних фінансових, матеріально-технічних та інтелектуальних ресурсів для вирішення ключових завдань забезпечення воєнної безпеки України;

створення сприятливих умов для функціонування підприємств, установ та організацій, які визначають виробничо-технологічну і науково-технічну стабільність оборонно-промислового комплексу України;

забезпечення науково-технічного, технологічного, інформаційного і ресурсного потенціалу у розробленні та виробництві основних видів військової продукції.

46. Основні напрями економічного забезпечення воєнної безпеки України:

своєчасне (у межах наявних оборонних ресурсів держави) виконання програм реформування і розвитку та планів підготовки і застосування Збройних Сил України, інших військових формувань;

оптимізація витрат оборонних ресурсів та здійснення контролю за їх використанням;

розвиток науково-технічної, технологічної і виробничої бази оборонно-промислового комплексу;

забезпечення створення, виробництва та удосконалення (модернізації) озброєння і військової техніки;

зменшення залежності України від поставок з інших держав озброєння і військової техніки та матеріально-технічних ресурсів;

забезпечення правового захисту об'єктів інтелектуальної власності, що містяться в продукції, виготовленій для потреб оборони, а також у технологіях її розроблення і виробництва;

забезпечення функціонування і вдосконалення мобілізаційної підготовки національної економіки;

формування та підтримання в належному стані державного матеріального резерву, резервних фондів грошових коштів;

формування та здійснення взаємовигідного міжнародного воєнно-політичного, військового і військово-технічного

співробітництва, виконання міжнародних договорів України у воєнно-економічній сфері;

забезпечення соціального та правового захисту військовослужбовців і членів їх сімей, працівників Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів;

здійснення заходів щодо екологічної безпеки (ліквідація наслідків військової діяльності, утилізація техногенно небезпечних видів озброєння, військової техніки, боєприпасів, майна, інших матеріальних засобів тощо);

розвиток системи воєнно-економічного аналізу і прогнозування фінансових, матеріальних потреб для забезпечення обороноздатності України.

47. Військово-технічна політика держави спрямовується на підтримання у боєздатному стані, модернізацію, розроблення та оснащення Збройних Сил України, інших військових формувань системами озброєння і військової техніки, що становлять основу їх бойового потенціалу.

48. Пріоритетні напрями забезпечення Збройних Сил України, інших військових формувань озброєнням і військовою технікою:

створення ефективних систем (комплексів, зразків) озброєння і військової техніки для розв'язання завдань Збройних Сил України, інших військових формувань з урахуванням реальних економічних можливостей держави;

підтримання наявного озброєння і військової техніки у боєздатному стані;

гарантоване постачання Збройними Силами України, іншим військовим формуванням сучасних вискооефективних видів озброєння і військової техніки;

запобігання військово-технічному і технологічному відставанню України у розвитку основних видів озброєння і військової техніки, які можуть вироблятися в Україні і бути конкурентоспроможними на світовому ринку зброї;

формування науково-технічної бази в галузі фундаментальних і пошукових досліджень, у тому числі технологій подвійного призначення;

створення сприятливих умов мобілізаційного розгортання промисловості для виробництва озброєння і військової техніки у необхідних обсягах;

проведення раціональної конверсії та реструктуризації оборонно-промислового комплексу;

зниження рівня залежності України у військово-технічній сфері від інших держав;

розвиток військово-технічного співробітництва, формування збалансованого експорту та імпорту продукції військового призначення і товарів подвійного використання;

проведення випробувань та сертифікації озброєння і військової техніки.

V. Прикінцеві положення

Реалізація Воєнної доктрини досягається шляхом здійснення комплексу політичних, економічних, соціальних, воєнних, інформаційних, правових та інших заходів, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки та оборони України.

Воєнна доктрина є основою для підготовки та прийняття воєнно-політичних і воєнно-стратегічних рішень, розроблення програм у воєнній сфері. Положення Воєнної доктрини обов'язкові для виконання всіма органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування у межах повноважень, передбачених Конституцією (254к/96-ВР) і законами України.

Положення Воєнної доктрини можуть уточнюватися і доповнюватися під час формування і реалізації державної політики у сфері воєнної безпеки з урахуванням змін воєнно-політичної обстановки, характеру і змісту загроз національній безпеці України у воєнній сфері, умов військового будівництва.

Реалізація положень Воєнної доктрини забезпечується Президентом України, Радою національної безпеки і оборони України та Кабінетом Міністрів України відповідно до повноважень, визначених Конституцією (254к/96-ВР) і законами України.

Глава Адміністрації
Президента України

В.МЕДВЕДЧУК

План дій Україна-Європейський Союз

Європейська політика сусідства

1. Вступ

Розширення Європейського Союзу, яке відбулося 1 травня 2004 року, призвело до історичних змін політичних, географічних та економічних умов для України та Євросоюзу. Сьогодні Європейський Союз та Україна мають спільний кордон і як безпосередні сусіди будуть посилювати свою політичну та економічну взаємопов'язаність. Розширення дає можливість для України та Європейського Союзу розвивати якомога тісніші відносини, що виходитимуть поза рамки співробітництва до поступової економічної інтеграції та поглиблення політичного співробітництва. Європейський Союз та Україна сповнені рішучості посилити свої відносини та сприяти утвердженню стабільності, безпеки і добробуту. Такий підхід заснований на спільних цінностях, спільній власності та диференціації. Це сприятиме подальшому зміцненню нашого стратегічного партнерства.

Європейський Союз та Україна сповнені рішучості працювати разом шляхом виконання цього Плану дій в рамках Європейської політики сусідства, щоб не допустити появи нових розподільчих ліній в Європі.

Україна та ЄС погодилися інтенсифікувати політичні, безпекові, економічні та культурні відносини, включаючи транскордонне співробітництво та спільну відповідальність у запобіганні та врегулюванні конфліктів.

Швидкість прогресу у відносинах буде повністю залежати від зусиль України та конкретних досягнень у виконанні зобов'язань щодо спільних цінностей.

Цей План дій є важливим новим кроком у цьому процесі. Він охоплює часові рамки у три роки. Його імплементація допоможе реалізації положень Угоди про партнерство та співробітництво (УПС) як діючої основи співробітництва України та ЄС та сприятиме і підтримуватиме мету України щодо подальшої інтеграції до європейських економічних та соціальних структур. Імплементація Плану дій значно наблизить українське законодавство, норми та стандарти до законодавства Європейського Союзу. Він також закладе міцну основу для подальшої економічної інтеграції, включаючи через спільні зусилля у напрямку Зони вільної торгівлі ЄС – Україна після вступу України до СОТ, на основі ухвалення та реалізації економічних та торговельних норм та правил, які сприятимуть посиленню торгівлі, інвестування та зростання. План дій сприятиме розробці та реалізації стратегій та заходів, спрямованих на забезпечення економічного зростання та соціального зближення, зростання життєвого рівня та захисту навколишнього середовища, забезпечуючи тим самим досягнення довгострокової цілі сталого розвитку.

Україна та ЄС спільно працюватимуть з метою виконання Плану дій. Згідно з ухваленою Спільною Стратегією ЄС щодо України, Європейський Союз визнає європейські прагнення України та вітає її європейський вибір.

Нові перспективи для партнерства, економічної інтеграції та співробітництва

Європейська політика сусідства відкриває нові перспективи для партнерства, економічної інтеграції та співробітництва:

- Перспектива просування за рамки партнерства до значного рівня інтеграції, включаючи участь у внутрішньому ринку ЄС та можливість для України брати зростаючу участь у ключових аспектах політик та програм Європейського Союзу
- Розширення рамок та поглиблення політичного співробітництва

- Можливість наближення законодавства в економічній сфері, відкриття економік одна одній та подальше зменшення кількості торговельних бар'єрів, що стимулюватиме інвестиції та зростання
- Збільшена фінансова підтримка: надання ЄС фінансової допомоги Україні сприятиме виконанню заходів, які визначені у даному документі. Крім того, Європейська Комісія розробляє новий Європейський інструмент сусідства та партнерства (ЄІСП), який надаватиме допомогу Україні, у т.ч. у сфері транскордонного та міжрегіонального співробітництва між Україною та державами-членами ЄС. Також через Європейський інвестиційний банк надаватиметься підтримка проектам, що потребуватимуть інвестицій у інфраструктуру
- Можливості поступового відкриття або збільшення участі у певних програмах Співтовариства, що сприятиме розвитку культурних, освітніх, технічних, наукових зв'язків, а також зв'язків у сфері охорони навколишнього природного середовища
- Підтримка в адаптації законодавства до норм та стандартів ЄС, включаючи через надання технічної допомоги, обмін досвідом між державними службовцями (twinning) та цільові консультації і підтримку через механізм обміну інформацією про технічну допомогу (TAIEX)
- Поглиблення торговельних та економічних відносин, включаючи перегляд передумов створення Зони вільної торгівлі після вступу України до СОТ
- Буде розглянута можливість укладення нової посиленої угоди, рамки якої буде визначено за результатами досягнення цілей цього Плану дій та загального розвитку відносин Україна – ЄС. Доцільність нових договірних зобов'язань розглядатиметься у належний час

Пріоритети діяльності

Цей План дій встановлює комплексний перелік пріоритетів, як в рамках, так і поза рамками Угоди про партнерство та співробітництво. Серед цих пріоритетів, всі з яких мають важливе значення, особливу увагу слід приділити:

- Подальшому посиленню стабільності та ефективності органів, що забезпечують демократію та верховенство права
- Забезпеченню демократичного проведення президентських (2004 р.) та парламентських (2006 р.) виборів в Україні у відповідності до стандартів ОБСЄ
- Забезпеченню поваги до свободи засобів масової інформації та свободи слова
- Розвитку можливостей для поглиблення консультацій між Україною та ЄС у сфері врегулювання кризових ситуацій
- Посиленню співробітництва у сфері роззброєння та нерозповсюдження ядерної зброї
- Посиленню співробітництва з питань нашої спільної сусідської та регіональної безпеки, зокрема щодо вироблення ефективного рішення Придністровського конфлікту в Молдові, включаючи вирішення прикордонних питань
- Вступу до СОТ
- Поступовій ліквідації обмежень та нетарифних бар'єрів, які перешкоджають двосторонній торгівлі, та реалізації необхідних регулятивних реформ
- Покращенню інвестиційного клімату шляхом запровадження недискримінаційних, прозорих і передбачуваних умов ведення бізнесу, спрощених адміністративних процедур та боротьби з корупцією
- Податковій реформі, покращенню функціонування Податкової адміністрації та ефективному використанню державних коштів
- Започаткуванню конструктивного діалогу зі спрощення візового режиму між Україною та ЄС з метою підготовки до майбутніх переговорів щодо укладення угоди про спрощення візового режиму, беручи до уваги необхідність прогресу у триваючих переговорах щодо угоди про реадмісію між Україною та ЄС
- Поступовому наближенню законодавства, норм та стандартів України до законодавства, норм та стандартів Європейського Союзу; подальшому посиленню дієздатності адміністративних та судових органів
- Сприянню діалогу щодо питань працевлаштування та намагання у відповідності до УПС, забезпечити, щоб ставлення до працівників-мігрантів не було дискримінаційним на підставі громадянства

· Повній імplementації Меморандуму про взаємопорозуміння щодо закриття Чорнобильської атомної електростанції, включаючи завершення будівництва та введення в дію ядерних реакторів Х2/Р4 відповідно до визнаних міжнародних стандартів щодо ядерної безпеки

Прогрес у виконанні зазначених пріоритетів буде контролюватись створеними згідно з УПС органами.

2.1. Політичний діалог та реформування

Демократія, верховенство права, права людини та основні свободи

Відповідно до міжнародних зобов'язань України та її стратегічної мети щодо подальшої європейської інтеграції Україна продовжуватиме внутрішні перетворення на основі зміцнення демократії, верховенства права, поваги до прав людини, принципу розподілу влади та незалежності суду, демократичних виборів відповідно до норм і стандартів ОБСЄ та Ради Європи (політичний плюралізм, свобода слова та ЗМІ, повага до прав осіб, що належать до національних меншин, недискримінація за ознакою статі та політичної, релігійної та етнічної приналежності).

1. Посилення стабільності та ефективності інституцій, що забезпечують демократію та верховенства права

- Забезпечити демократичне проведення президентських (2004 р.) та парламентських (2006 р.) виборів відповідно до стандартів ОБСЄ та рекомендацій ОБСЄ та Бюро демократичних інститутів і прав людини, включаючи ті, що стосуються засобів масової інформації (ЗМІ)

- Забезпечити, щоб будь-які подальші законодавчі реформи проводилися відповідно до міжнародних стандартів

- Продовжити адміністративну реформу та посилювати місцеве самоврядування шляхом запровадження відповідного законодавства згідно зі стандартами, що містяться у Європейській хартії місцевого самоврядування

2. Подальше проведення судової та правової реформ для забезпечення незалежності судової влади та зміцнення її адміністративної дієздатності, а також забезпечення неупередженості та ефективності прокуратури

- Забезпечити реалізацію нещодавніх змін до Цивільного, Кримінального кодексів та Кодексу про адміністративні правопорушення, а також відповідних процесуальних кодексів на основі європейських стандартів

- Продовжити реформування системи прокуратури згідно з відповідним Планом дій Ради Європи (та за підтримки Спільної програми ЄК та Ради Європи)

- Звернути увагу на повідомлені недоліки у роботі правоохоронних органів та прокуратури

- Завершити та втілити у життя реформу судової системи з метою забезпечення незалежності, неупередженості та ефективності судової влади

- Ефективно виконувати рішення Європейського Суду з прав людини

- Посилити навчання суддів, прокурорів та інших посадових осіб, задіяних у сфері судочинства, державного управління, міліції та виправних закладів, зокрема, щодо захисту прав людини (та за підтримки Спільної програми ЄК та Ради Європи)

- Виконувати відповідні заходи, передбачені Планом дій ЄС щодо України у сфері юстиції та внутрішніх справ та реалізацію його Плану-графіку (див. нижче розділ 2.4.)

3. Забезпечення ефективності боротьби з корупцією

- Приєднатися до Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO) та виконати відповідні рекомендації, у т.ч. щодо перегляду Національної програми боротьби з корупцією

- Сприяти прозорості та підзвітності органів державного управління, зокрема, шляхом реформування інституту державної служби на основі європейських стандартів

- Вжити відповідні заходи, передбачені Планом-графіком імplementації Плану дій ЄС щодо України у сфері ЮВС

4. Забезпечення поваги до прав людини та основних свобод у відповідності до міжнародних та європейських стандартів

- Сприяти дотриманню та забезпеченню виконання основних конвенцій та відповідних факультативних протоколів ООН та Ради Європи[1]

5. Забезпечення розвитку громадянського суспільства

- Забезпечити дотримання права на свободу об'єднань та залучення громадян до процедури прийняття рішень, у тому числі через організації громадянського суспільства

6. Забезпечення поваги до свободи засобів масової інформації та свободи висловлювань

- Надалі покращувати та посилювати законодавчі та адміністративні умови для свободи ЗМІ, беручи до уваги відповідні рекомендації Ради Європи

- Забезпечити ефективне дотримання принципу свободи ЗМІ, у т.ч. прав журналістів

7. Забезпечення поваги до прав осіб, які належать до національних меншин

- Продовжити діяльність, спрямовану на створення відповідної законодавчої бази і дієвий захист прав осіб, що належать до національних меншин на основі європейських стандартів

- Продовжити тісну співпрацю між державними органами та представниками національних меншин

8. Запобігання неналежному поведженню з людьми та застосуванню тортур

- Подальше удосконалення законодавчої бази та практики у сфері утримання під вартою, зокрема, досудового утримання під вартою, з метою ефективного вирішення проблеми незаконного утримання під вартою, умов перебування під вартою та неналежного поведження з затриманими з боку правоохоронців, у тому числі шляхом забезпечення навчання. Виконання рекомендацій Європейського комітету щодо запобігання тортурам (СРТ)

- Посилити навчання міліції у сфері захисту прав людини

9. Забезпечення рівноправності

- Продовжити докладати зусилля для забезпечення рівності чоловіків і жінок у суспільному та економічному житті

10. Забезпечення поваги до прав дитини

- Впроваджувати рекомендації Комітету ООН з прав дитини від 2002 року

- Забезпечити повне виконання стандартів ювенальної юстиції згідно з відповідними міжнародними стандартами

- Обмінюватися інформацією щодо результатів імплементації в ЄС та Україні Конвенцій ООН і Гаазьких Конвенцій про захист прав дитини

11. Забезпечення поваги до прав профспілок та основних стандартів праці

- Продовжити докладати зусилля з метою забезпечення прав профспілок та основних стандартів у сфері праці на основі європейських стандартів та відповідно до конвенцій МОП

12. Забезпечення міжнародного правосуддя

- Посилити співробітництво з метою сприяння міжнародному правосуддю та запобігання уникненню відповідальності, у т.ч. через подальшу підтримку Міжнародного кримінального суду та запровадження консультативного механізму щодо діяльності та функціонування МКС

- Започаткувати тісне співробітництво з метою розробки відповідних законопроектів, необхідних для ратифікації Римського Статуту

- Підписати та ратифікувати Угоду про привілеї та імунітети МКС

- Підтримувати співробітництво у рамках Спеціальної робочої групи щодо злочинів агресії та інших спеціальних груп

Регіональні та міжнародні питання, співробітництво у сфері зовнішньої та безпекової політики, нерозповсюдження зброї масового знищення та роззброєння, попередження конфліктів та врегулювання кризових ситуацій

13. Подальше посилення та зосередження політичного діалогу і співробітництва на питаннях зовнішньої та безпекової політики

- Удосконалити методи роботи у визначених форматах ведення політичного діалогу, у т.ч. за допомогою більш сконцентрованих та зорієнтованих на результат програм

- Співпрацювати з ЄС щодо забезпечення більш ефективної роботи багатосторонніх інституцій та конвенцій з метою посилення глобального управління, координації у боротьбі з загрозами у сфері безпеки та вирішення пов'язаних проблем розвитку

- Продовжити діалог щодо імплементації Європейської стратегії безпеки
- Розвивати можливості для поглиблених консультацій між Україною і ЄС щодо врегулювання кризових ситуацій

14. Посилювати співробітництво щодо регіональних та міжнародних питань, попередження конфліктів і врегулювання кризових ситуацій

- Україна продовжуватиме докладати конструктивних зусиль як посередник у процесі врегулювання Придністровського конфлікту у Молдові з метою його вирішення

- Подальше залучення Євросоюзу до підтримки ОБСЄ та посередників, у т.ч. України, у процесі врегулювання конфлікту у Придністров'ї з метою його ефективного врегулювання

- Україна буде розвивати співробітництво з Молдовою щодо прикордонних питань на усій протяжності українсько-молдовського кордону, включаючи ефективний обмін інформацією щодо потоків товарів і людей, які перетинають спільний кордон

- Активне залучення до проведення та практичної реалізації результатів тристоронніх експертних консультацій за участю України, Молдови та Європейської Комісії

- Подальше нарощування позитивного досвіду участі України у поліцейській місії Євросоюзу в Боснії та Герцеговині та у поліцейській місії Євросоюзу у Колишній Югославській Республіці Македонія. Спільно визначити можливості участі України у подальших операціях у рамках Європейської політики безпеки і оборони

- Надалі застосовувати „Севільський механізм” консультацій та співробітництва між ЄС та Україною в операціях ЄС із врегулювання кризових ситуацій, включаючи участь України у відповідних навчаннях з врегулювання кризових ситуацій

- Продовжити консультації щодо можливого використання Євросоюзом українських можливостей у сфері далеких авіатранспортних перевезень

- Завершити переговори щодо укладення “Угоди з питань безпеки” між Україною та ЄС (процедури обміну таємною інформацією)

- Завершити переговори щодо укладення Угоди між Україною та ЄС про визначення загальної схеми участі України в операціях ЄС із врегулювання кризових ситуацій (правові та фінансові умови можливої участі України в операціях ЄС із врегулювання кризових ситуацій)

- Проводити консультації щодо санкцій, які накладаються ЄС

15. Надалі розвивати співпрацю у подоланні спільних загроз у сфері безпеки, включаючи боротьбу з тероризмом, нерозповсюдження зброї масового знищення і боротьбу з нелегальним експортом зброї

- Розвивати співробітництво між Україною та ЄС у сфері боротьби та запобігання тероризму, зокрема, шляхом виконання Плану дій у сфері юстиції та внутрішніх справ

- Співпрацювати з метою посилення ролі ООН у багатосторонній боротьбі з тероризмом, у т.ч. шляхом виконання резолюцій РБ ООН 1373/01 та 1267/01, а також імплементації та виконання Конвенції ООН про боротьбу з фінансуванням тероризму

- Впроваджувати стандарти, які містяться у рекомендаціях ФАТФ, щодо боротьби з фінансуванням тероризму

- Забезпечувати дотримання прав людини у боротьбі з тероризмом

- Україна належним чином враховуватиме зміст та принципи Кодексу поведінки ЄС щодо експорту озброєнь

- Надалі розвивати співробітництво у боротьбі з незаконною торгівлею зброєю та ядерними матеріалами

- Співпрацювати щодо питань нерозповсюдження зброї масового знищення, у т.ч. щодо аспектів, пов'язаних з приєднанням до відповідних міжнародних інструментів та режимів експортного контролю та їх імплементацією згідно з Стратегією ЄС у сфері нерозповсюдження зброї масового знищення, ухваленою Європейською Радою в грудні 2003 року, а також висновками Ради міністрів ЄС з загальних питань та з питань зовнішніх зносин (17 листопада 2003 р.); надалі вдосконалювати ефективну систему державного експортного контролю, яка забезпечує нагляд за експортом та транзитом товарів, пов'язаних із зброєю масового знищення, включаючи контроль за технологіями подвійного використання щодо кінцевого використання зброї масового знищення

- Вжити заходів для завершення ратифікації Україною Конвенції про заборону використання, накопичення запасів, виробництва та передачі протипіхотних мін та їх знищення; спільно боротися з загрозами, які створюють українські склади застарілих боєприпасів, зокрема, протипіхотних мін для безпеки, здоров'я та навколишнього середовища

- Розвивати співробітництво України та ЄС у сфері митного контролю, що включає збереження та безпеку товарів, які імпортуються, експортуються чи переміщаються транзитом

2.2. Економічні та соціальні реформи і розвиток

Функціонуюча ринкова економіка

1. Подальший прогрес у створенні повністю функціонуючої ринкової економіки, включаючи ціноутворення, контроль за державною допомогою, законодавче середовище, яке забезпечує чесну конкуренцію між суб'єктами господарювання

2. Подальший прогрес у поступовому наближенні законодавства до існуючого в ЄС, забезпечення його ефективної імплементації

- Імплементація стратегії адаптації законодавства в пріоритетних сферах, визначених у статті 51 УПС, включаючи удосконалення якості та послідовності законопроектної роботи

- На основі спільного розуміння, завершити спільну роботу з підготовки плану-графіку та визначення пріоритетів для моніторингу і сприяння імплементації

- Усунути протиріччя між чинними Господарським і Цивільним кодексами

3. Покращення інвестиційного клімату, включаючи забезпечення прозорості, передбачуваності та спрощення механізму його регулювання та застосування

- Провести консультації з національними та іноземними суб'єктами господарської діяльності щодо розроблення робочої програми подальшого впровадження регуляторної реформи, спрямованої на зменшення адміністративних бар'єрів розвитку бізнесу

- Забезпечити однакове застосування регуляторних норм по всій Україні на центральному та регіональному рівнях

- Прийняти та впровадити систему оцінки впливу регуляторних заходів, консультацій із заінтересованими сторонами, попереднього інформування суб'єктів господарської діяльності про нормативні зміни з метою забезпечення прозорих умов (передбачуваності регуляторного середовища)

- Забезпечити повне застосування статті X ГАТТ (посилання на яку робиться у статті 16 УПС), зокрема:

- застосування органами державної влади України (включаючи усі адміністративні структури) законодавства у сфері торгівлі та інвестицій у єдиному порядку на всій території України без дискримінації суб'єктів господарювання

- спрощення судового перегляду торговельних та інвестиційних справ, в першу чергу, шляхом збільшення матеріально-технічного забезпечення господарських судів і удосконалення кваліфікаційної підготовки суддів з метою забезпечення швидкого, об'єктивного і уніфікованого перегляду адміністративних дій та процедур подання апеляцій щодо торговельних та інвестиційних питань

Монетарна та фіскальна політика, політика обмінного курсу

4. Закріпити прогрес у реалізації політики макроекономічної стабілізації та зростання

- Посилити незалежність Національного банку України, у т. ч. у разі необхідності, внести зміни до Закону України "Про Національний банк України" з метою приведення його у відповідність до стандартів ЄС

- Зміцнити стабільність фіскальної системи, у т. ч. шляхом проведення податкової реформи та реалізації заходів середньострокового характеру в пенсійній системі

Структурні реформи

5. Здійснення послідовної та довгострокової програми структурної реформи з метою подальшого зміцнення функціонування ринкової економіки

- Впровадити програму приватизації, включаючи приватизацію великих підприємств, та підвищити прозорість процесу приватизації

- Зменшити участь держави у ціноутворенні з метою запобігання погіршення умов торгівлі та функціонування економіки

- Підсилити регулювання та контроль банківської діяльності. Активізувати реформування фінансового сектору, включаючи покращення діяльності Державного ощадного банку України
- Розвивати внутрішній ринок цінних паперів, надалі вдосконалювати регуляторну та наглядову системи для небанківських фінансових установ
- Прийняти новий закон про акціонерні товариства з більш чітким визначенням відповідальності керівників, менеджерів, зборів акціонерів, посилення вимог стосовно розкриття інформації, посилення захисту прав дрібних акціонерів
- Прийняти супровідні акти законодавства, необхідні для ефективного застосування Земельного кодексу. Скасувати існуючі обмеження, закріплені статтею 82 Земельного кодексу, на володіння земельними ділянками несільськогосподарського призначення українськими юридичними особами із часткою іноземного капіталу, включаючи ті, в яких іноземний капітал становить 100 %

Соціальна сфера, зайнятість, зменшення бідності

6. Посилення діалогу та співробітництва з соціальних питань (як передбачено в статті 1 УПС); забезпечення наближення стандартів України до стандартів та практики ЄС у сфері зайнятості та соціальної політики

- Розпочати діалог з питань зайнятості та соціальної політики для аналізу та оцінки ситуації, визначення основних проблемних питань і шляхів наближення політики та практики, що існує в Україні, до стандартів ЄС (соціально-громадський діалог, охорона здоров'я та безпека на виробництві, гендерна рівність, трудове законодавство, політика зайнятості, соціальний захист, включаючи питання соціального забезпечення та охоплення соціальними програмами)
- Здійснювати моніторинг відповідних законодавчих і політичних змін

7. Запровадження ефективних заходів зменшення бідності та збільшення зайнятості, спрямованих на суттєве зменшення кількості населення, що перебуває за межею бідності, та посилення соціальної інтеграції, включаючи стабільну систему освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг для всіх верств населення

Регіональний розвиток

8. Зменшення розриву між рівнями розвитку регіонів та покращення можливостей для місцевого розвитку

- Запровадити стратегічне планування на державному та регіональному рівнях в Україні, розробити проект Державної стратегії регіонального розвитку до 2015 року та створити нормативно-правову базу для стимулювання розвитку регіонів, включаючи депресивні території

Сталий розвиток

9. Сприяння сталому розвитку

- Вжити подальших заходів у напрямку завершення створення адміністративних структур і процедур для забезпечення стратегічного планування сталого розвитку та узгодженості дій між відповідними задіяними сторонами
- Завершити розробку та прийняти державну стратегію сталого розвитку та здійснити заходи для забезпечення її імплементації. Вжити заходів у напрямку виконання довготермінової стратегії
- Вжити подальших заходів щодо включення питань захисту навколишнього середовища до політики у інших сферах, зокрема у галузі промисловості, енергетики, транспорту, регіонального розвитку та сільського господарства

2.3. Торговля, ринкові та регуляторні реформи

- Провести протягом 2005 року першу оцінку впливу розширення ЄС на торгівлю між ЄС та Україною та в подальшому проводити відповідні оцінки на регулярній основі за домовленістю

2.3.1. Рух товарів

Торговельні відносини

1. Повна імплементація зобов'язань за УПС у сфері торгівлі товарами

- Поступово скасувати усі експортні та імпорتنі обмеження в дусі положень частини III УПС та, після вступу України до СОТ, забезпечити відповідність, зокрема, положенням статей XI, XII, XIV, XIX, XX та XXI ГАТТ

- Поступова лібералізація торгівлі сталеливарними виробами та поступове скасування експортного мита на брухт чорних металів відповідно до двосторонньої угоди між Україною та ЄС

про торгівлю деякими сталеливарними виробами, ще до повної лібералізації з набуттям Україною членства в СОТ

2. Вступ до СОТ

- Виконання Україною двосторонніх зобов'язань та вимог норм СОТ (заходи визначені нижче в окремих пунктах)

- Вирішити окремі питання нетарифних заходів, висунутих ЄК, у т.ч. через виконання зобов'язань, що містяться у звіті Робочої Групи зі вступу України до СОТ

3. Прискорити та впровадити необхідні адміністративні та макроекономічні реформи, передбачені УПС (розділи 2.2 та 2.3 Плану дій). Відповідно до статті 4 УПС та в світлі прогресу реалізації економічних реформ і виконання зобов'язань за УПС спільно розглянути питання економічних передумов створення Зони Вільної Торгівлі після вступу України до СОТ

- Провести перегляд спільного дослідження економічних передумов укладення угоди про створення ЗВТ між Україною та ЄС (1999 рік); розгляд прогресу виконання пріоритетних заходів (липень 2002 р.)

- Після здійснення цього перегляду, провести консультації щодо узгодження подальших дій обох сторін для досягнення вищезазначеної мети та визначити пріоритети для поглиблення торговельно-економічних відносин між Україною та ЄС

Митні справи

4. Розробка та імплементація митного законодавства, що відповідає міжнародним стандартам та стандартам ЄС

- Завершити впровадження нормативно-правової бази, необхідної для імплементації Митного кодексу, у відповідності до міжнародно-визнаних стандартів, особливо угод СОТ, зокрема що стосується митної вартості, а також у відповідності до митного законодавства ЄС

- Подальший перегляд Митного Кодексу, враховуючи положення законодавства ЄС і раніше надані рекомендації

- Україна має прийняти та поновлювати чинну Гармонізовану систему з метою подальшого прийняття Комбінованої номенклатури, як це передбачено УПС

- Впровадити митний контроль, заснований на аналізі ризиків, та визначити необхідне організаційне забезпечення

- Підготовка та введення в дію законодавства у митній сфері: щодо митного контролю прекурсорів, контрафактної та піратської продукції, товарів подвійного призначення, предметів культури

5. Удосконалити функціонування митниці (Customs service); спростити та модернізувати митні процедури на кордонах і всередині держави

- Розробити підхід "одне вікно" для всієї документації, пов'язаної з зовнішньоторговельними операціями та контролем, у першу чергу, шляхом активізації співробітництва між усіма службами, що працюють на кордоні

- Започаткувати механізм постійного інформування та надання консультацій суб'єктам ЗЕД щодо законодавства та процедур здійснення експортних та імпортних операцій

- Прийняти та впровадити Політику митної етики на основі визнаних в світі стандартів (Арушська Декларація)

- Забезпечити підвищення кваліфікації працівників митної служби, посилити комп'ютеризацію митної адміністрації, модернізувати митні лабораторії

Стандарти, технічне регулювання та оцінка відповідності (гармонізовані з ЄС сфери)

6. Продовжувати приведення регуляторної та адміністративної практики України у відповідність до міжнародної та існуючої в ЄС, підготовка України до участі у внутрішньому ринку ЄС в окремих пріоритетних галузях промисловості

- Спільно визначити пріоритетні сфери для приведення їх у відповідність до міжнародної та існуючої в ЄС регуляторної практики і можливого приєднання до Угоди про оцінку відповідності та прийнятності промислових товарів (АСАА), у т.ч. шляхом проведення консультацій з виробниками та експортерами

- Гармонізувати необхідне рамкове та секторальне законодавство у пріоритетних сферах із системою технічного регулювання ЄС
- Забезпечити прозорість та передбачуваність регуляторного середовища для суб'єктів господарювання
- Продовжити перегляд існуючих в Україні стандартів, забезпечуючи їх гармонізацію з міжнародними та європейськими стандартами і добровільне застосування
- Зміцнити інституційне забезпечення сфери стандартизації, акредитації, оцінки відповідності, метрології та дослідження ринку, забезпечуючи інтеграцію, наскільки це можливо, інституцій України в європейські та міжнародні структури. Продовжити перегляд інституційної структури з метою запобігання концентрації функцій в рамках однієї інституції та пов'язаних з цим конфліктів інтересів
- Адаптувати законодавство щодо відповідальності за дефектну продукцію та загальну безпеку продукції
- Поступово спростити процедури оцінки відповідності промислових товарів згідно з вимогами Технічних регламентів (Директив ЄС) з метою запобігання обов'язковій сертифікації товарів з низьким рівнем ризику та багаторазових перевірок товарів.
- На основі найкращої практики держав-членів ЄС зміцнити та розвинути спроможності українських інституцій у сфері ринкового нагляду

Скасування обмежень та покращення управління (негармонізовані сфери ЄС)

7. Спрощення руху товарів шляхом і) запобігання застосування кількісних обмежень, ii) поступового скасування ліцензування імпорту та iii) послідовного скасування і запобігання застосування нових дискримінаційних заходів. Удосконалення інституційного та адміністративного співробітництва
- Поступово скасувати вимоги неавтоматичного ліцензування окремих товарів, що не відповідають статті 20 УПС або статтям XX та XXI ГАТТ
 - Привести умови ліцензування імпорту та вимоги до реєстрації, які залишаються, у відповідність до існуючих в ЄС
 - Проаналізувати законодавчі та адміністративні механізми з метою визначення та поступового усунення дискримінаційних положень щодо імпортової продукції. Розпочати з перегляду національних норм, що стосуються ваги, складу, маркування та опису продукції
 - Забезпечити ефективну діяльність, навчання та підвищення кваліфікації виконавчих установ, включаючи центральний адміністративний підрозділ, відповідальний за рух товарів
 - Забезпечити можливість участі заінтересованих сторін (імпортерів, експортерів, виробників) у визначенні проблемних питань та обговоренні законопроектів
 - Визначити координаційний підрозділ (contact point) з метою сприяння співробітництву та покращенню обміну інформацією між Україною та ЄС щодо національних заходів та перепон, які можуть перешкоджати руху товарів.

Санітарні та фітосанітарні заходи

8. Підвищення безпеки продуктів харчування для споживачів та спрощення торгівлі шляхом проведення реформ та модернізації санітарної і фітосанітарної сфери
- Забезпечити імплементацію Угоди СОТ щодо застосування санітарних і фітосанітарних заходів після вступу України до СОТ, зокрема шляхом визначення центрального інформаційного підрозділу та створення оперативної системи інформаційного забезпечення
 - Приєднатися до Комісії Кодексу Аліментаріус (Codex Alimentarius Commission) та міжнародної Конвенції про захист рослин
 - Здійснити порівняльну оцінку системи санітарного та фітосанітарного контролю в Україні та ЄС
 - Здійснити перегляд переліку заходів, що потрібно вжити для поступового наближення до норм законодавства ЄС у сфері санітарного та фітосанітарного контролю та відповідних інституцій, зі створенням часових графіків та механізму фінансування. Прискорити здійснення ефективних реформ в цій сфері (наприклад, чіткий розподіл повноважень між окремими інституціями, принципи Директиви 96/22 про заборону речовин та Директиви 96/23 про моніторинг залишкових речовин)

- Провести порівняльний аналіз законодавства ЄС та України у сфері гігієни продуктів харчування, у т.ч. обробки харчових продуктів. У разі необхідності, розробити заходи щодо гармонізації законодавства у зазначеній сфері, а також план їх фінансування

- Забезпечити прогрес у наближенні до законодавства ЄС у сфері відстеження харчового ланцюга “від поля до столу”; загальних принципів та вимог до безпеки продуктів харчування (Регламент 178/2002/ЕС); ефективно імплементувати систему Hazard Analysis Critical Control Point на підприємствах та в органах контролю, включаючи галузь рибного господарства

- Забезпечити перевірку мережі державних лабораторій та визначити державні метрологічні лабораторії у санітарній та фітосанітарній сфері з особливою увагою до забезпечення необхідним обладнанням і належними методами аналізу (тестування залишків), а також підготовці до їхньої акредитації відповідно до стандартів ISO

- У світлі досягнутого прогресу по викладених вище заходах, спільно визначити кроки щодо угод по санітарії та фітосанітарії

2.3.2. Право щодо заснування; законодавство щодо діяльності компаній та послуг

Заснування компаній та законодавство про компанії

1. Повна імплементация частини IV розділу II УПС та, зокрема, принципів режиму найбільшого сприяння та національного режиму (умови, що впливають на заснування та діяльність компаній)

а) Діяльність компаній:

- створити відповідне середовище для діяльності компаній, наприклад, прийняти та ефективно імплементувати законодавство щодо конкуренції та банкрутства

- скасувати дискримінаційні заходи, що впливають на діяльність компаній ЄС та України

б) Заснування компаній:

- Забезпечити повну та ефективну імплементацию режиму найбільшого сприяння та національного режиму

- Забезпечити збереження умов, за яких було здійснено інвестування

- Забезпечити, щоб дочірні компанії або філії ЄС та українські дочірні компанії або філії діяли в умовах не менш сприятливих, ніж ті, в яких діють національні компанії (національний режим)

- Завершити перегляд Україною свого національного законодавства з метою визначення бар'єрів для заснування компаній з метою їхнього скасування

- Поступово усунути обмеження щодо заснування компаній

- Забезпечити ефективну діяльність центрального координаційного органу, що сприяє спрощенню процедури заснування компаній

с) Законодавство України у сфері автомобілебудування:

- Приведення законодавства України у сфері автомобілебудування у відповідність до положень УПС з урахуванням відповідних зобов'язань України в рамках переговорного процесу зі вступу України до СОТ

д) Законодавство про компанії:

- Підвищити компетенцію та незалежність аудиторів

- Адаптувати та забезпечити ефективну імплементацию основних принципів відповідних міжнародних правил та стандартів, а також правил і стандартів ЄС

- Створити єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-приватних підприємців та забезпечити публікацію інформації стосовно організації та фінансового стану компаній. Визначити та забезпечити ефективну діяльність адміністративного органу, який здійснює контроль за реєстрацією компаній або відповідності окремих актів законодавству

- Сприяти прийняттю Кодексу корпоративного управління

Послуги

2. Поступове усунення обмежень, що сприятиме наданню послуг між ЄС та Україною в окремих галузях згідно з зобов'язаннями, які містяться в УПС в Частині IV Розділі III (надання транскордонних послуг)

- Підготовка до виконання зобов'язань України щодо послуг в рамках переговорного процесу зі вступу України до СОТ

- Завершити перегляд законодавства України з метою визначення перешкод у сфері надання послуг. Усунути визначені перепони, беручи до уваги зобов'язання у сфері послуг у рамках СОТ

- Забезпечити координацію між усіма відповідними адміністративними структурами з метою спрощення надання послуг та усунення бар'єрів у сфері торгівлі послугами

- Забезпечити ефективну імплементацію законодавства, що визначає базові принципи недискримінації, шляхом запровадження, в разі необхідності, більш деталізованих підзаконних актів або галузевого законодавства

- Фінансові послуги:

- Дотримуватись рекомендацій Програми МВФ щодо оцінки фінансового сектора (листопад 2003 р.)

- Запровадити та забезпечити ефективне впровадження системи пруденційного регулювання та нагляду за фінансовими ринками, відповідно до існуючої в ЄС

- Забезпечити ефективну діяльність незалежних та компетентних установ нагляду відповідно до міжнародно-визнаних стандартів

- Створити та забезпечити ефективне впровадження відповідного законодавства щодо діяльності компаній, обліку та правил управління

2.3.3 Рух капіталу та поточні платежі

1. Повна імплементація зобов'язань у відповідності до частини V УПС (поточні платежі та капітал)

- Забезпечити вільний рух капіталу, пов'язаного з прямими інвестиціями та іншими інвестиціями, здійсненими відповідно до положень про заснування компаній (розділ II, частина IV) та забезпечити застосування положень статті 48.3 УПС щодо непогіршення умов

- Гарантувати захист іноземних інвестицій, а також ліквідацію або репатріацію цих капіталовкладень та будь-якого прибутку, отриманого з них

- Провести консультації з метою лібералізації руху інших видів капіталу відповідно до статті 48.4 УПС

2.3.4 Пересування людей, у тому числі пересування працівників

Недискримінаційне ставлення до працівників-мігрантів (працевлаштування та умови праці)

1. Повна імплементація зобов'язань відповідно до статті 24 УПС (Умови праці)

- Забезпечити повне виконання положень статті шляхом скасування усіх дискримінаційних заходів, що застосовуються до працівників-мігрантів за ознакою громадянства стосовно умов праці, оплати праці або звільнення

Координація систем соціального забезпечення

2. Повна імплементація положень щодо координації соціального забезпечення, які визначені статтями 25 та 26 УПС

- Продовжити процес укладання угод з державами-членами ЄС про повне застосування положень, щодо координації соціального забезпечення які визначені статтею 25 УПС, та як передбачено умовами статті 26 УПС

2.3.5. Інші ключові сфери

Оподаткування

1. Розвиток та впровадження систем оподаткування та їхніх установ відповідно до міжнародних стандартів та стандартів ЄС.

- Провести податкову реформу, включаючи:

- Прийняття та імплементацію законодавства з питань ПДВ та акцизного збору, що відповідає положенням УПС і нормам СОТ

- Забезпечення відповідності вільних економічних зон правилам СОТ відповідно до зобов'язань України щодо СОТ, розпочати процес приведення законодавства України про вільні економічні зони у відповідність до законодавства ЄС

- Вирішення питань щодо існуючої заборгованості з відшкодування ПДВ та запобігання накопиченню нової заборгованості, у т. ч. через забезпечення ефективних процедур і виділення достатніх ресурсів

- Скасування дискримінаційного режиму використання податкових векселів, у т. ч. за допомогою внесення відповідних змін до законодавства

- Впроваджувати комплексний стратегічний план для Державної податкової адміністрації з визначенням необхідних адміністративних структур та процедур, та визначенням потреб Адміністрації у фінансових, людських, матеріально-технічних та інформаційних ресурсах

- Після наближення України до внутрішнього ринку - прийняття та дотримання принципів Кодексу поведінки у сфері оподаткування ЄС

Конкурентна політика

2. Виконувати зобов'язання щодо державної допомоги відповідно до статей 49.2.2 та 49.2.3 УПС та діяти відповідно до них, а також розробити законодавство і режим контролю, що відповідають існуючому в ЄС

- Розробити та прийняти законодавство про державну допомогу, включаючи, зокрема:

- визначення поняття державної допомоги відповідно до того, що існує в ЄС;

- принцип заборони надання державної допомоги, яка призводить до погіршення умов торгівлі між Україною та ЄС

- встановлення прозорих умов надання державної допомоги в Україні (зокрема шляхом визначення переліку установ, що надають допомогу, та незалежного наглядового органу, регулярного звіту щодо типу, обсягів допомоги, а також її одержувачів)

3. Виконувати зобов'язання, визначені у статті 49.2.1 УПС, та діяти відповідно до них, шляхом забезпечення відповідності державного антимонопольного законодавства та режиму контролю, які існують в ЄС

- Оцінити повноту та відповідність законодавчої бази України тій, що існує в ЄС, зокрема, стосовно принципів недискримінації, прозорості та процесуальної справедливості

- Продовжувати посилювати незалежність Антимонопольного комітету, забезпечити відповідними повноваженнями та ресурсами; посилити підготовку кадрів

Права інтелектуальної та промислової власності

4. Забезпечити рівень захисту, подібний до того, що існує в ЄС, включаючи ефективні засоби його впровадження відповідно до положень статті 50 УПС

- Забезпечити імплементацію та ефективне застосування законодавства, яке б відповідало Угоді TRIPS після вступу України до СОТ

- Забезпечити застосування законодавства щодо торговельних марок і географічних зазначень

- Продовжити приведення законодавства України у сфері захисту прав інтелектуальної та промислової власності до законодавства ЄС

- Забезпечити ефективне впровадження санкцій за порушення прав інтелектуальної та промислової власності

- Сприяти створенню та ефективному функціонуванню необхідних асоціацій власників прав на об'єкти інтелектуальної власності та налагодити діалог між ними та користувачами об'єктами інтелектуальної власності

- Посилити спроможність правозастосовчих органів (адміністративних та судових) та забезпечити належний доступ до судового перегляду

- Удосконалити адміністративне співробітництво між відповідними національними органами України та органами третіх країн

- Вживати ефективні заходи у боротьбі з контрафактною/піратською продукцією в окремих визначених секторах

Державні закупівлі

5. Створити умови для відкритого та конкурентного укладення контрактів, зокрема шляхом проведення тендерів, у відповідності до положень статті 55 УПС

- Покращити функціонування існуючої системи шляхом підвищення рівня прозорості, інформації, навчання, обмеженого використання винятків, доступу до судового захисту та відповідного законодавчого регулювання

- Продовжити наближення до законодавства ЄС у сфері закупівель з метою забезпечення ефективної імплементації ключових принципів прозорості, недискримінації, конкуренції та доступу до засобів юридичного захисту. Ці принципи мають застосовуватись при закупівлях товарів, послуг та робіт усіма відповідними державними органами на всіх рівнях

- Забезпечити можливість вирішення спорів в судах або відповідних незалежних інстанціях

- Забезпечити належне інформування відповідальних за укладення договорів органів/учасників договору та представників бізнес-середовища щодо процедури державних закупівель, у тому числі шляхом опублікування відповідного законодавства та адміністративних рішень

- Ефективне поширення інформації щодо умов та строків проведення тендерів (понад встановлені мінімальні норми), що дозволить як постачальникам з ЄС, так і національним постачальникам підготуватись та взяти участь у тендерах

- Удосконалення співробітництва шляхом обміну досвідом, інформацією про найкращі механізми діяльності та контролю

- Співробітництво з ЄС у впровадженні сучасних електронних тендерних систем у сфері державних закупівель

- Сприяти ефективному, взаємному та поступовому відкриттю ринків державних закупівель

Статистика

6. Впровадження статистичних методів, які повністю відповідають європейським стандартам в окремих сферах, та прискорення інституційного зміцнення Державного комітету статистики України.

- Розробити коротко- та середньострокову стратегію розвитку з метою гармонізації зі стандартами ЄС у відповідних сферах статистики

- Забезпечити включення до статистичного законодавства базових принципів об'єктивності, надійності, прозорості та конфіденційності персональних даних;

- Удосконалити якість та збільшити обсяг бізнес-реєстру шляхом включення до нього приватних підприємств

- Запровадити основні статистичні класифікації ЄС та застосувати їх у всіх галузях статистики

Фінансовий контроль

7. Надійне управління та контроль над державними фінансами

Системи обліку Казначейства (Treasury Accounting):

- Підвищити прозорість управління державними фінансами, включаючи розробку та імплементацію стратегії модернізації системи обліку Казначейства

- Здійснити подальші кроки в напрямку інтеграції позабюджетних фондів до бюджету

Державний внутрішній фінансовий контроль:

- Розроблення Концепції розвитку та реструктуризації системи урядового фінансового контролю та аудиту в Україні

- Створити нормативно-правову базу щодо державного фінансового контролю

- Поступова гармонізація з міжнародновизнаними стандартами (IFAC, IIA, INTOSAI) та методиками, а також з найкращою практикою ЄС щодо контролю та аудиту за державними надходженнями, витратами, активами та зобов'язаннями

Зовнішній аудит та контроль:

- Забезпечити відповідне функціонування вищого органу аудиту (Рахункової палати) у відповідності до міжнародновизнаних стандартів зовнішнього аудиту (Міжнародна організація вищих аудиторських установ)

- Сприяти розвитку ефективної адміністративної спроможності запобігання та боротьби з шахрайством та іншими порушеннями стосовно національних та міжнародних фондів, включаючи створення ефективно діючих структур співробітництва із залученням всіх відповідних національних суб'єктів

- Забезпечити ефективне співробітництво з відповідними інституціями та установами ЄС у сфері перевірок на місцях та перевірок, пов'язаних з управлінням та контролем фондів ЄС

Політика у сфері підприємництва

8. Налагодити діалог щодо політики у сфері підприємництва з метою удосконалення адміністративних та регуляторних умов діяльності компаній; розвинути законодавчу та адміністративну бази України з метою стимулювання розвитку малих та середніх підприємств (МСП) відповідно до статті 73 УПС

- Впровадити національну систему реєстрації компаній на основі досвіду країн-членів ЄС, що можливо призведе до приєднання України до Європейського бізнес реєстру

- Започаткувати діалог за участю ЄК та органів влади України, суб'єктів підприємництва та наукових кіл з метою обміну інформацією, найкращим досвідом організації діяльності, визначення проблемних питань в окремих пріоритетних сферах політики у сфері підприємництва. Цей діалог має базуватись на спільній політиці, такій як Європейська хартія щодо малих підприємств

- Сприяти обміну досвідом та найкращою практикою щодо політики у сфері підприємництва з метою визначення пріоритетних завдань та оцінки заходів в окремих сферах (наприклад, навчання та тренінги у сфері підприємництва; сприяння доступу МСП до фінансових ресурсів, заохочення інвестицій та інновацій; вдосконалення адміністративного та регуляторного середовища)

- Сприяти обміну досвідом щодо реструктуризації промислових підприємств, особливо щодо соціальних наслідків реструктуризації та найкращої практики надання державної допомоги

- Вивчити можливість відкриття одного чи більше Європейських інформаційних кореспондентських центрів (Euro-Info-Correspondence Centres - EICC)

2.4. Співробітництво в сфері юстиції та внутрішніх справ

Окремий План дій ЄС в сфері юстиції та внутрішніх справ в Україні від 10 грудня 2001 року визначає цілі співробітництва в цій сфері. Як передбачено цим Планом, за результатами консультацій з українськими органами влади було прийнято План-графік імплементації положень Плану дій ЄС в сфері юстиції та внутрішніх справ в Україні як інструмент імплементації, моніторингу, оцінки та визначення щорічних пріоритетів

Співробітництво в сфері юстиції та внутрішніх справ в контексті Європейської політики сусідства буде базуватися на існуючому Плані дій ЄС в сфері юстиції та внутрішніх справ в Україні та Плані-графіку його імплементації

Пріоритети співробітництва в сфері юстиції та внутрішніх справ визначаються щорічно в ході засідання міністрів юстиції та внутрішніх справ у форматі Україна – Трійка ЄС. В ході першого засідання у форматі Україна – Трійка ЄС (листопад 2002 року) міністри юстиції і внутрішніх справ України та Трійки ЄС підтвердили, що пріоритетними напрямками співробітництва у сфері юстиції та внутрішніх справ мають бути питання реадмісії та міграції, управління кордонами, боротьби з „відмиванням” коштів, торгівлею людьми та наркотичними засобами, так само, як і боротьба з корупцією, попередження та боротьби з сексуальною експлуатацією дітей і дитячою порнографією

В контексті процесу розширення ЄС та Європейської політики сусідства буде запроваджено конструктивний діалог зі спрощення візового режиму між Україною та ЄС з метою підготовки до майбутніх переговорів щодо укладення угоди з цього питання, беручи до уваги необхідність прогресу у переговорах щодо угоди про реадмісію між Україною та ЄС

Відповідно до Плану дій ЄС в сфері юстиції та внутрішніх справ в Україні, Рада ЄС має переглянути діяльність за цим Планом дій до кінця 2005 року та має прийняти рішення щодо здійснення подальших переглядів цього питання. На основі таких переглядів і досягнень України, в контексті Європейської політики сусідства, може бути розглянуто питання щодо включення нових цілей та дій до цього Плану дій

2.5. Транспорт, енергетика, інформаційне суспільство та навколишнє середовище

Транспорт

1. Розробити та започаткувати впровадження національної транспортної стратегії, включаючи розвиток національної транспортної інфраструктури

- Продовжити розробку Концепції сталої національної транспортної політики розвитку всіх видів транспорту відповідно до Білої книги ЄС з транспорту

- Розвивати політику щодо інфраструктури з метою визначення та оцінки пріоритетних інфраструктурних проектів у різних секторах та продовжити участь у спільному розвитку Пан'європейських коридорів і зон, а також у програмі ТРАСЕКА

- Визначити та спрямувати фінансові джерела, прийняти стратегії фінансування, з урахуванням рішення про поширення на Україну мандату Європейського інвестиційного банку. Розглянути питання фінансування інфраструктури (наприклад, державно-приватне партнерство, забезпечення державного фінансування деяких транспортних об'єктів („shadow-tolling”) тощо)

- Розвивати співробітництво у сфері супутникової навігації (включаючи спільні науково-дослідні роботи та їх застосування)

2. Впровадження окремих заходів та реформ у сфері автомобільного транспорту

- Гарантувати регулювання питання стосовно доступу до професійної діяльності міжнародного та національного транспортного сектору. В секторі міжнародних перевезень ввести міжнародні стандарти щодо обов'язкового часу роботи та відпочинку водіїв та забезпечити їхнє виконання

- Прийняти та розпочати реалізацію плану дій щодо підвищення безпеки на дорогах

3. Реалізувати окремі заходи та реформи у сфері залізничного транспорту

- Покращити ефективність послуг вантажних перевезень (включаючи процедури перетину кордонів). Сприяти багатовидовим послугам, вирішити питання взаємодії між залізницями

- Подальший розвиток співробітництва в рамках OSJD/OTIF (Організації співдружності залізниць/Організації з міжнародних перевезень)

4. Реалізувати окремі заходи та реформи у сфері авіаційного транспорту

- Визначити ефективну модель проведення переговорів щодо двосторонніх авіаційних угод, укладених з країнами-членами ЄС, з метою включення положення щодо призначення авіакомпаній з боку ЄС з урахуванням “горизонтальних повноважень”, наданих Європейській Комісії

- Набути статус повноправного члена в Європейських спільних авіаційних владах (JAA); вивчити можливість реалізації заходів у галузі безпеки на авіаційному транспорті з огляду на заявлену Україною мету стати членом Європейського агентства з повітряної безпеки (EASA)

- Співробітничати з питань безпеки авіаперевезень

5. Реалізувати окремі заходи та реформи у сфері морського та внутрішнього водного транспорту

- Співпрацювати з ЄС з метою наближення політики з питань безпеки мореплавства

- Сприяти реструктуризації державних портів (відокремлення комерційних та управлінських функцій)

- Імплементувати відповідні конвенції Міжнародної морської організації (ІМО); забезпечити ефективне застосування принципів контролю держави порту та контролю держави прапору, а також резолюцій Комітету захисту морського середовища з питань безпеки танкерів

- Брати активну участь у сприянні розвитку Дунаю з метою повного використання його потенціалу як однієї з головних складових європейського внутрішнього водного транспорту

Енергетика

6. Затвердження загальної енергетичної політики, що сприятиме зближенню з цілями енергетичної політики ЄС

- Підготувати та прийняти шляхом схвалення на відповідному рівні підсекторальних документів у сфері енергетичної політики з визначенням можливих джерел фінансування

- Посилювати співробітництво Україна-ЄС у сфері енергетичної політики

- Розглянути можливість участі в Європейській енергетичній програмі (Intelligent Energy-Europe programme)

7. Поступовий перехід до принципів, за якими функціонують внутрішні ринки газу та електроенергії ЄС

- Визначити перелік заходів, необхідних для поступового переходу до принципів, за якими функціонують внутрішні ринки газу та електроенергії ЄС, включаючи питання регуляторних органів,

а також часові рамки та план фінансування. Вирішити належним чином питання, що становлять спільний інтерес (відкриття ринку, норми екології, міжнародновизнані стандарти ядерної безпеки)

- Визначити цінову політику з метою конвергенції ринків України та ЄС
- Прийняти та впровадити закон про розвиток Національної комісії регулювання електроенергетики
- Подальша розробка плану реструктуризації внутрішнього газового сектору
- Подальша реструктуризація сектору електроенергетики, включаючи реструктуризацію боргів та прийняття відповідного закону щодо боргів
- Участь у відповідних заходах ЄС у сфері енергетики, включаючи поступове залучення до Європейських регуляторних форумів з питань газу та електроенергії

8. Прогрес в галузі енергетичних мереж

- Покращити роботу та скоротити втрати мереж (нафти, газу, електроенергії)
- Розвивати інфраструктуру з метою диверсифікації постачання газу та нафти. Це повинно включати, зокрема, нафтопровід Одеса-Броди-Польща (повинна продовжуватись імплементація Угоди між Україною та Польщею)
- Провести техніко-економічний аналіз можливості з'єднання електромереж України із синхронною системою USTE

9. Прогрес у сфері транзиту природного газу

- Покращити роботу, безпеку та захищеність газотранспортної системи
- Продовжувати вивчення можливостей фінансової та правової реструктуризації бізнесу, пов'язаного з транзитом газу, включаючи відокремлення місцевих мереж від транзитної; відокремлення та прозорість рахунків (Газова директива 2003/55)

10. Прогрес у реструктуризації вугільних шахт

- Подальше впровадження плану реструктуризації українських шахт. Зменшувати кількість нещасних випадків на шахтах, зокрема, через поступове застосовування стандартів і практики безпеки ЄС на шахтах
- Досягти прогресу в оцінці технічної та фінансової спроможності впровадження чистих технологій видобутку вугілля та стимулювання їхнього застосування

11. Прогрес в ефективності використання енергії та відновлювальних джерел енергії

Прийняти плани дій щодо підвищення ефективності використання енергії, поширення використання відновлюваних джерел енергії та зміцнення інституцій, визначивши при цьому фінансові плани та графіки імплементації. Продовжувати впровадження планів, прийнятих у цій сфері

- Співробітництво щодо проектів у сфері енергозбереження

12. Продовження співробітництва з питань атомної енергії та ядерної безпеки

- Дотримуватися міжнародно прийнятих стандартів ядерної безпеки при завершенні будівництва та введення в експлуатацію енергоблоків "X2P4"; забезпечити виконання у повному обсязі Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України і Урядами країн „Великої сімки” та Комісією Європейського Співтовариства щодо закриття Чорнобильської АЕС
- Подальше зміцнення Державного комітету ядерного регулювання України
- Вжити необхідних заходів для забезпечення набуття чинності та імплементації угоди, укладеної з Євратомом про співробітництво у сфері мирного використання ядерної енергії
- Досягти прогресу у знятті з експлуатації Чорнобильської АЕС
- Продовжувати роботу щодо впровадження Плану здійснення заходів на об'єкті "Укриття" з метою перетворення 4-го енергоблоку в екологічно-безпечний об'єкт
- Прийняти стратегію щодо радіоактивних відходів

Інформаційне суспільство

13. Прискорення досягнення прогресу у сфері політики та регулювання електронних засобів зв'язку

- Прийняти та розпочати впровадження національної стратегії розвитку в Україні електронних комунікацій

- Прийняти нормативні акти щодо ліцензування, з'єднання, нумерації та загального доступу до основних телекомунікаційних послуг відповідно до Закону України "Про телекомунікації"

- Створити національну комісію з питань регулювання зв'язку відповідно до Закону України "Про телекомунікації"

- Забезпечити добросовісну конкуренцію на ринку послуг електронних засобів зв'язку

14. Прискорення досягнення прогресу у розвитку сфери послуг Інформаційного суспільства та інтеграції України до дослідницької програми технологій інформаційного суспільства

- Прийняти Державну програму "Електронна Україна" з метою розвитку Інформаційного суспільства та вивчити можливість підтримки її впровадження з боку ЄС

- Сприяти широкому використанню нових технологій суб'єктами господарювання та державними органами, особливо в секторах охорони здоров'я та освіти (електронна комерція, електронний уряд, електронна охорона здоров'я, електронне навчання), через створення сучасних інфраструктур, розвиток місцевого наповнення та впровадження пілотних проектів, наприклад, взаємного визнання електронних підписів

- Підвищити рівень використання Інтернету та Інтернет-послуг громадянами через програми комп'ютерного навчання для широкого загалу

- Прийняти окремий план сприяння участі України в програмі розвитку технологій інформаційного суспільства, що є компонентом Шостої рамкової програми

- Розвивати співробітництво між Україною та ЄС щодо підготовки другого етапу Всесвітнього самміту з питань інформаційного суспільства в Тунісі в 2005 р.

Навколишнє середовище

15. Реалізація заходів для забезпечення створення умов якісного управління у сфері навколишнього середовища та започаткування їхнього впровадження

- Вжити подальші заходи щодо завершення формування адміністративних структур і процедур для забезпечення стратегічного планування у сфері екології та координації з відповідними учасниками

- Визначити процедури щодо доступу до інформації про навколишнє середовище, участі громадськості, включаючи імплементацію Орхуської Конвенції, зокрема, шляхом визначення структур і процедур для забезпечення прийнятного рівня обслуговування бажаючих мати доступ до інформації

- Зміцнити структури і процедури, необхідні для здійснення оцінки впливу на довкілля, включаючи транскордонні питання. Впровадити комунікаційні стратегії щодо вигод політики у сфері охорони довкілля; підтримувати суб'єктів громадянського суспільства та місцеві органи влади

16. Вживати заходи для запобігання погіршенню стану навколишнього середовища, захисту здоров'я людей, досягнення раціонального використання природних ресурсів, відповідно до зобов'язань Йоханесбурзького самміту

- Розвивати рамкове законодавство і основні процедури, та забезпечити розроблення планів для ключових підсекторів навколишнього середовища, визначених в Основних напрямках державної політики України у галузі охорони довкілля, здійснити перші кроки для їхнього виконання. Посилити адміністративні потужності, включаючи ті, що забезпечують надання дозволів, а також виконання законодавства та проведення інспекцій

- Розширити або прийняти національні програми і плани для ключових підсекторів навколишнього середовища, включаючи пріоритети інвестування для окремих підсекторів

17. Розширення співробітництва у сфері навколишнього середовища.

- Впровадити положення Кіотського протоколу та Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату

- Брати активну участь у робочій групі Дунай – Чорне море для реалізації транскордонних підходів до водного менеджменту; забезпечити активну участь в Ініціативі ЄС із захисту водних ресурсів у Східній Європі, на Кавказі та у Центральній Азії

- Можлива участь у певних видах діяльності Європейського агентства з охорони навколишнього середовища

- Брати активну участь у діяльності спільної Робочої групи Україна-ЄС з питань змін клімату

- Визначити можливості розширення регіонального співробітництва з країнами-сусідами, особливо щодо транскордонних питань

2.6. Міжлюдські контакти

Наука і технологія, дослідження та розвиток

1. Підготовка інтеграції України до Європейського дослідного простору

- Доопрацювати спеціальний “План дій поглиблення співробітництва між Україною та ЄС у сфері науки та технологій”

2. Розвиток спроможності України у сфері дослідницького та технологічного розвитку для забезпечення потреб економіки та суспільства

- Зміцнити людський, матеріальний та інституціональний потенціал України з метою покращення можливостей фізичних та юридичних осіб, задіяних у науково-технічній та інноваційних сферах

- Розвиток середовища, сприятливого для використання отриманих результатів

3. Сприяння інтеграції України для досягнення високого рівня наукового обміну

- Стимулювати участь України в програмі міжнародних стипендій Марії Кюрі та сформувати відповідні механізми повернення

- Посилювати обмін науковим персоналом в рамках спільних проектів та сприяти участі українських науковців у міжнародних конференціях та форумах

- Досягти подальшого прогресу у співробітництві в космічній сфері та продовжити підтримку спільної Робочої групи з питань співробітництва у сфері космічних досліджень та використання космосу в мирних цілях, створеної в рамках УПС

- Сприяти поширенню інформації про Європейський дослідницький простір через діяльність Національного інформаційного центру України зі співробітництва у сфері науки та технологій

Освіта, навчання та молодь

4. Реформування та вдосконалення системи освіти і навчання та діяльність у напрямі наближення до стандартів і практики ЄС

- Працювати у напрямі зближення стандартів вищої освіти шляхом реалізації заходів, які дозволять Україні приєднатися до Болонського процесу

- Залучити представників заінтересованих громадських кіл та соціальних партнерів до участі у реформі системи вищої освіти та професійної освіти

- Вирішити питання, пов'язані з процедурами акредитації та ліцензування

- Використовувати існуючу програму Tempus III для вивчення можливостей сприяння розвитку людських ресурсів і людського капіталу, зокрема щодо сприяння реформі та розвитку системи безперервного навчання в Україні

- Створити кафедри європейських студій та європейського права через Програму Жан Моне та підтримувати можливості навчання молодих науковців

5. Розширення співробітництва у сфері освіти, стажувань та молоді

- Започаткувати політичний діалог між Україною та ЄС у сфері освіти та навчання

- Збільшити можливість обміну для українців шляхом участі у програмі Еразмус Мундус

- Посилити участь України у програмі Tempus III та використовувати її для вивчення можливостей розширення співробітництва в сферах професійно-технічної освіти

- Розширити молодіжні обміни та співробітництво у сфері неформальної освіти молоді та сприяти розвитку міжкультурного діалогу через програму “Молодь” (YOUTH)

Культура та аудіо-візуальні питання

6. Посилення культурного та аудіо-візуального співробітництва

- Розглянути можливість підтримки транскордонних культурних зв'язків

- Розвивати діалог щодо культурної різноманітності, у тому числі в рамках відповідних переговорів в ЮНЕСКО (UNESCO)

- Наблизити відповідне законодавство в аудіо-візуальній сфері до повної відповідності європейським стандартам (з метою можливої майбутньої участі у програмі "Media", у разі виконання передумов)

- Вивчити можливості співробітництва в рамках програм Євросоюзу у сфері культури

Співробітництво у сфері громадянського суспільства

7. Сприяння співробітництву в сфері громадянського суспільства

- Вжити необхідних заходів з метою стимулювання власних ініціатив на місцях та у регіонах щодо створення та розвитку транскордонного співробітництва

Транскордонне та регіональне співробітництво

8. Розширення контактів та співробітництва на транскордонному та регіональному рівнях з сусідніми новими державами-членами ЄС шляхом використання можливостей та викликів, що виникають в зв'язку із розширенням ЄС

- Забезпечити підтримку регіонів та участь у підготовці та впровадженні "Програм сусідства" за участю України

- Забезпечити розвиток та впровадження діючого законодавства щодо транскордонного та регіонального співробітництва

- Підвищити ефективність проектів та програм у сфері транскордонного та регіонального співробітництва через забезпечення активної підтримки та залучення місцевих та регіональних рівнів

Громадське здоров'я

9. Посилити рівень охорони здоров'я та епідеміологічної безпеки в Україні відповідно до законодавства ЄС та у взаємодії і за підтримки Всесвітньої організації охорони здоров'я. Розвивати зв'язки між інформаційною системою України та існуючою в ЄС системою моніторингу індикаторів стану громадського здоров'я. Інтегрувати Україну в інформаційну систему охорони здоров'я EURHIN

Знання та інформація у сфері охорони здоров'я:

- Обмінюватися інформацією та передовими технологіями з питань показників у сфері охорони здоров'я та збору даних

- Запрошувати представників відповідних органів влади України як спостерігачів на засідання Мережі компетентних структур

- Розробити спільні технічні і адміністративні заходи, необхідні для інтеграції України в систему EURHIN, як тільки вона стане повністю функціонуючою

Нагляд за інфекційними хворобами та охорона здоров'я (епідеміологічний контроль і нагляд)

- Обмінюватися інформацією та технічним практичним досвідом для сприяння участі в мережі ЄС з попередження та контролю за інфекційними хворобами (рішення 2119/98/ЄС)

- Брати участь у спеціалізованих мережах нагляду, зокрема, стосовно збору даних та інформації щодо ВІЛ/СНІДУ, інфекцій, що передаються статевим шляхом, та гепатиту С і В

- Обмінюватися інформацією та вдалим досвідом щодо впровадження заходів для боротьби з епідеміями основних інфекційних хвороб

- Обмінюватися інформацією та технічною експертизою з метою оновлення лабораторних потужностей для сприяння взаємодії між відповідними лабораторіями України та ЄС

- Сприяння зростанню людських ресурсів для розвитку та впровадження спільних проектів у сфері охорони здоров'я стосовно епідемії ВІЛ/СНІДУ в країні відповідно до національної стратегії

3. Моніторинг

План дій буде передано для формального схвалення в рамках Ради з питань співробітництва Україна-ЄС. Цей План дій визначатиме цілі та дії для співпраці України та ЄС на період його тривалості. У разі виникнення потреби, з боку ЄС, в специфічних заходах, які вимагатимуть прийняття юридично обов'язкових рішень, Комісія рекомендуватиме Раді ЄС прийняти необхідні директиви для переговорів.

Спільні органи, створені згідно з Угодою про партнерство та співробітництво, сприятимуть виконанню цього Плану дій, а також контролюватимуть його виконання.

Першу оцінку виконання Плану дій буде здійснено не пізніше ніж через два роки після його схвалення.

До Плану дій можна регулярно вносити зміни та доповнення та/або оновлювати його з метою відображення прогресу у виконанні пріоритетів.

[1] Включаючи підписання і ратифікацію: CCPR-OP2-DP, CAT – Declar.Art.21, Declar.Art.22, CAT-OP, MWC, 1951 CSR, 1967 CSR-Prot., та ратифікацію: CEDAW-OP; CRC-OP-AC.